

REVISTA PEDAGOGICĂ

INȘTIINȚĂRI

I Oricine face cinci abonați, primește abonamentul gratuit de al cincilea abonat.

II Oricine trimite vre-o scrisoare administrației sau redacției e rugat să noteze districtul, plasa și comuna, de unde pornește, căci vine multă corespondență fără locul pornirii.

III Orce privește Redacția și Administrația revistei se va adresa subsemnatului.

ENIŢ-BĂLŢEANU

București, Calea Moșilor 138.

PESTALOZZI¹

VII

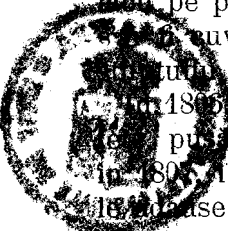
YVERDON

1805—1825

Personalul didactic adunat împrejurul lui Pestalozzi, în Iulie 1805, cuprindea pe Tobler, Muralt, Hoff, Steiner, Schmid veniți de la Münchenbuchsee, pe Krüsi, Berraud și Niederer stabiliți la Yverdon din 1804; se mai aflau câțiva ajutoari (adjuncți). Buss părăsise institutul de cu primăvară. Lisbeth Näf-Krüsi primi direcția superioară a menajului, pe când bărbatul ei era omul de încredere al institutului.

Numărul elevilor era tot atât de mare ca și la Burgdorf. Veniră mai din toate țările Europei și chiar din America BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pestalozzi comise însă și aci greșala, ce comisese la Burgdorf, de a introduce, după stăruința părinților, studiile liceale, de cari el nu se mai ocupase de când fusese elev și a căror predare, n'o putea controla, cece făcu pe profesorii respectivi să nu-și facă datoria cum trebuie venit, de unde veni cu timpul discreditul institutului întreg.

În 1805 Pestalozzi înființă la Yverdon și o școală de copii întâiu sub direcția lui Krüsi și Hopf, apoi, în 1806 îi puse în cap pe soții Custer Altstätten cărora în 1807 le comise și o directoare de studii. În 1807, D-na Pestalozzi se stabilise și dînsa la Yverdon, dupe ce-și luase partea sa de moștenire la moartea unui frate al ei, cu care își asigura mijloace îndestulătoare de existență. Ea nu se amesteca în afacerile institutului, ci locuia

1) Vezi numerile precedente ale acestei reviste.

retrasă într'un apartament liniștit, căci orice sgomot îi devenise nesuferit. Ea și-avea menagiul său a parte, așa că nici însuși bătrânul Pestalozzi, bărbatul dinseși, nu mânca la masa ei de cât când era invitat sau când îi scria dinsul și-i cerea permisiunea, cea ce se întâmpla foarte rar. Dupe cină însă, Pestalozzi însoțit de unul sau doi profesori, ori și alte persoane streine, se suia la apartamentul soției sale spre a lua cafeaua împreună. De obicei, seara, el făcea o partidă de cărți cu nevastă-sa, dar care nu trecea de ordinar peste zece minute; căci începeau să se certe, de și în termeni amicali, dar destul de serios, de oarece dinsa îi imputa cu drept că el a risipit toată averea în binefaceri pentru necunoscuți sau ingrați.

La finele anului 1807, institutul avea 143 de elevi, din cari 82 Elvețiani, 30 streini (între cari 15 Francezi, 5 Germani și restul de diferite nații), 6 elevi adulți și 25 de elevi esteri. Iar școala de fete avea 17 eleve. Personalul complet al institutului număra doi profesori streini veniți să studieze metoada (Mieg din Francfort și La Lance din Montbéliard); familia Pestalozzi: D. și D-na Pestalozzi, Gottlieb Pestalozzi nepotul lor; D. și D-na Custer cu cei doi copii ai lor; o menageră cu bărbatu-său, și copilul ei; un econom al institutului (D. Collomb Roulet); profesorii: Krusi, Tobler, Barraud, Muralt, Niederer, Iosif Schmid, Steiner, Hopf, Hofmann; adjuncți (ajutoare de profesori), din foștii elevi: Knusert, Ramsauer, Grieb, Schürr, Steinmann, Baumgartner, Ruckstuhl, Göldi, Frick, Egger și Baumann, toți elvețieni.

Visitori în mare număr veniră și la Yverdon. Între 1805—1810, mai însemnați fură a) Fröbel, marele pedagog, care veni în două rânduri, în 1805 și în 1808, stând doi ani în rândul al doilea cu trei elevi; b) Carl Ritter, renumitul geograf, iarăși în două rânduri, în 1807

și 1809; *c)* de Türk, inspector al scoalelor din marele ducat Mecklenburg-Strelitz, veni întâi la Münchenbuchsee (în 1805) unde stete trei luni, apoi la Yverdon, în 1808, unde stete trei ani ca profesor; *d)* de Raumer (în 1809—1810) viitorul autor al uneia din cele mai bune *Istории a pedagogiei*; *e)* în Mai 1809 sosiră Preuss, Kawerrau și Henning trei elevi trimiși pentru trei ani de guvernul Prusian cu cheltuiala sa, dupe îndemnul lui Fichte și Nicolovius; *f)* alți vre-o 15 institutori prusieni fură trimiși succesiv la Yverdon, pentru câte trei ani cu cheltuiala guvernului; în fine al. *g)* și alte state germane, precum și Olanda, trimiseră institutori ca să se perfecționeze la Yverdon.

D Guimps, fost elev al institutului de la 1808—1817, descrie pe larg viața din institut. Noi reproducem următoarele :

«Școlarii erau cu totul liberi; porțile castelului staū toată ziua deschise și fără portar. Puteai eși și intra la orice oră, ca la o casă particulară, și copiii nu abuzau. În genere, erau zece ore de lecțiuni pe zi; de la 6 dimineața până la 8 seara; dar fie-care lecțiune dura o oră și era urmată de un interval de recreație. Inșă unele lecții constaū în gimnastică sau lucrări manuale, precum cartonaj, lucrarea grădinei, etc. De la 7—8 seara, era o oră de lucrare liberă: copiii se ocupaū după placul lor cu desemn, cu geografie, scriaū părinților sau aranjaū caietele și cărțile lor.

«Dascălii cei mai tineri, în genere din foștii elevi la Burgdorf, erau însărcinați cu supravegherea în orele libere; ei se culcaū în dormitoare și se jucaū cu elevii în recreații; îi însoțiaū în grădină, la baie, la plimbare și erau foarte iubiți de dinșii. Elevii se tutuiaū cu dinșii.

«De trei ori pe săptămână, dascălii daū seamă lui Pestalozzi despre purtarea și lucrul elevilor; aceștia erau

chemati, câte 5, 6, lângă bătrân spre a primi observațiile și indemnurile lui. Pestalozzi îi lua atunci pe unul câte unul într'un colț al camerei sale și le vorbea la ureche; el întreba dacă copilul avea să-și spună sau să-și reclame ceva; el căuta astfel să-și câștige încrederea, adică dacă era mulțumit, cea ce-î plăcea sau displăcea. Fiecare Sâmbătă, într'o adunare generală, se trecea în revistă lucrul săptămânei.

«Credincioasa Lisbeth (D-na Krüsi) adusese obiceiurile, economice și culinare (de bucătărie) din Elveția germană, și pensionarii din țările de limbă franceză nu se puteau deda cu acel regim, de o simplitate cam primitivă. Bucatele, bune și sănătoase, de și nu prea arătoase, erau prea afară din cale multe și mâncările prea dese, dupe obiceiul Germanilor.

«La ora 7 dimineața, dupe prima lecție, școlarii se spălau, dar în curte; apa, scoasă din puț, curgea într'un lung tub perforat, de ambele părți, cu găuri prin care fiecare scolar primea șoiul său de apă curată și rece; ibrice și ligheane nu existau. Dupe aceasta urma un *dejun* cu supă. La opt ore lecțiile rencepeau. La zece ore, repaus, când copiii cărora le era foame primiau de la D-na Krüsi pâine și poame uscate. La amiază, o oră de recreație: baie, jocuri, alergări în apropiere de lac, etc. La o oră *prânz* cu supă, carne și legume. De la o oră și jumătate până la patru și jumătate, se țineau lecțiunile. Atunci era *gustarea*: uneori cașcaval, primind fiecare copil o felie mare cât palma și pâine; alteori felii mari de pâine acoperite cu un strat gros de unt. Școlarii veniau în șir și luaă în mână porția, ducându-se s'o mănânce unde vrea fiecare, în timpul acestei recreații care dura până la șase ore, și care, pe timp frumos, se petrecea la spatele lacului său în marea grădină a castelului, unde fiecare scolar avea un mic pă-

trat de cultivat. De la ora șase până la opt, noi lecții, apoi *cina* cam ca și prânzul.

«...Mobilierul era și mai țărănesc de cât hrana.

«Unii din dascălii cei mai în vârstă, locuiau afară din castel; ceilalți însă în mijlocul aceluși furnicar de copii, neavând nici o cameră pentru ei unde să se poată retrage. Când aveau nevoie de retragere pentru o lucrare liniștită, ei își construiau cu scânduri, mici cabinete în caturile nelocuite de sus ale castelului.

«D. și D-na Pestalozzi ocupau un apartament în caltul al doilea spre mieznoapte; ei invitau adesea câțiva din dascăli de lua cafeaua cu dinșii; adesea ei aveau și primiri seara, la cari erau primiți și unii din scolari, și unde se aflau locuitorii din oraș sau vizitatorii streini. D-na Pestalozzi făcea onorurile primirilor cu o bunătate amabilă și îndatoritoare. De și rămăsese bolnăvicioasă de când cu nenorocirile de la Neuhof, dinsa își păstrase toată frăgezimea inchipuirii și un fel de poezie a inimii, care făcea dintr'însa un centru de conversațiune din cele mai plăcute.

«Cât despre Pestalozzi, el întâmpina pe fiecare cu bunăvoința cea mai sinceră; conversația lui era însuflețită, de spirit, plină de imaginație și de originalitate, grea de urmărit însă din cauza relei lui pronunțări. Dar era foarte variat: într'un moment el trecea de la o veselie neprefăcută și espansivă la o tristețe meditativă și concentrată. De ordinar, distrat, preocupat, în prada unei agitări febrile, el nu putea șede la un loc; străbătea coridoarele castelului, cu o mână la spate sa în buzunarul hainei și cu cealaltă ținind căpătâiul cravaței între dinți. Astfel venia el zilnic în clase, în timpul lecțiilor; acolo, dacă-i plăcea predarea lecțiunii, figura lui se înveselia, devenia radioasă, el mângâia copiii și le adresa câteva vorbe, surizându-le; dacă însă procedu-

rile dascălului nu-î plăceau, el eșia îndată supărat și trântia ușa dupe sineși.

«Afară de acestea, el lucra mereu cu un zel neostentit la perfecționarea metoadei sale și la noile ei aplicațiuni; dimineața, dins de la doș ore, chema lângă patul său un adjunct, în genere pe Ramsauer, ca să-î scrie cea ce-î dicta dinsul. Dar rar era mulțumit de propria sa lucrare; trebuia să corigeze mereu și să renceapă adeseori...

«Când permitea anotimpul, câteva ore dupe amiază erau consacrate pe fie-care săptămână exercițiilor militare. Elevii formaū un mic batalion cu drapel, tambură, musică și arsenal; ei se obișnuiră cu manevrele cele mai grele. Când era să se facă exercițiū de foc, subofițerii se ocupaū cu confecționarea cartușelor sub direcția instructorului superior. Din când în când se făcea un mic războiū la câteva kilometre de oraș. Uneori era și tragere la semn; biruitorul primia o oae cu mielul ei și folosința de un mic staul în grădină.

«Gimnastica, jocurile de bar și altele, se făceau regulat. Iarna, se adăuga patinagiul; vara, băile în lac și alergările pe munți.

«Știm că lucrările manuale erau în programul lui Pestalozzi; ele fură foarte adesea încercate în Institut; niciodată însă nu fură urmate nentrerupt și'n mod regulat din cauza deosibirii de vârstă și de ocupații a elevilor. Lucrarea grădinei merse mai bine. Uneori scolarii aveaū porția lor pătrată de pământ; altele erau trimiși doi câte doi să lucreze câteva ore sub direcția grădinarului. Copiii reușiaū uneori destul de bine în legarea cărților și în cartonaj; ei lucraū corpī solizi din carton pentru înțelegerea geometriei. Dar știința și iscusința lor căștigaū mai ales la decorația pentru sărbători.

«Ziua anului nou era sărbătorită printr'un discurs al

lui Pestalozzi și serviciu religios, dupe care urmau împărțirea de daruri de la părinți și un ospet mare; seara plimbare prin oraș cu torțe (făcându-și fiecare elev torța sa); apoi bal la care veniau fetele institutului și invitații din oraș. Intre anul nou și 12 Ianuarie, se făceau puține lecțiuni, se ocupa cu pregătirile pentru serbatoarea de la 12, aniversarea nașterii lui Pestalozzi. Pentru acea ocazie, elevii fiecărei clase decorați sala lor, o transforma pe cât puteau în boschet, cu colibe, capelă, ruină, uneori cascadă sau cisnitori de apă. Se făceau curse mari în pădurile vecine spre a căuta brazii, ederă, muschiu. Se prepara transparente cu embleme și inscripțiuni. Adesea încă elevii dau atunci oarecare represintare dramatică, al cărei subiect era în genere luat din faptele frumoase ale istoriei elvețiene din evul mediu; își făceau ei înșiși costumele lor din carton și hârtie colorată, de asemenea cuirasele, cascele lor, etc., însuși arborele tradițional de crăciun al Germanilor.

«Cântarea juca un rol foarte mare în institut și făcea bucuria tuturor; se cânta pretutindenți și totdeauna. Elvețienii Pfeffer și Nægeli publicară frumoase colecții de cântece pentru copii, în limba germană. Ni se da să învățăm și câteva cântece franceze, dar nu erau potrivite ca cele germane.»

Prin liniile următoare Raumer arată impresiunile primei sale întrevederi cu Pestalozzi și principalii co-laboratori.

«Un amic, scrie el, mă conduse la Yverdon, în Octombrie 1809. În curtea aceluia vechiu castel, construit de Carol Temerarul, găsim un număr mare de copii; furăm conduși la Pestalozzi. El era în costum foarte neglijent, îmbrăcat cu un vechiu palton sur, fără giletă, pantalon scurt și ciorapii căzuți peste pantofi; părul negru, des și creț, era sburlit și în desor-

dine. Pe fruntea lui sbârcitură adâncă; ochii negri de tot, uneori aveaŭ o expresie blândă, alteori aruncaŭ flacări. Abia-î observai uriciunea, atât de mult fisionomia lui esprimaŭ genialitate; pe trăsurile feŭii lui muncite citai totodată lungi suferinŭe și speranŭe mari. Apoi vĂzurĂm pe Niederer care-mi făcu impresia unui preot catolic din cei tineri; Krüsi, cam gros, blond, cu ochii albaștri, aerul blând și binevoitor; Schmid, mai destrĂbĂlat de cĂt Pestalozzi în ținuta sa, trăsurile feŭii foarte accentuate și ochiul pătrunzĂtor ca al unei paseri de pradă... Interiorul caste!ului îți făcea o impresie tristă; dar situaŭia lui este minunată; o livadie mare îl desparte de capul meridional al frumosului lac de NeuchĂtel, la malurile cĂruia se scoboară povĂrnișurile lui Jura acoperite de vii.» Dupe șapte luni Raumer pĂrăsi institutul care nu rĂspunsese așteptĂrii lui.

În primii ani dupe stabilirea la Yverdon, activitatea literarĂ a lui Pestalozzi și a colaborĂtorilor sĂi produsĂ lucrĂri de puŭinĂ valoare. Aceste lucrĂri sunt:

1. *Jurnalul de educaŭiune* despre care am vorbit mai sus și din care a apĂrut un singur numĂr în 1807, dar destul de voluminos, cuprinzĂnd trei studii, din cari doĂ mai importaute sunt reproduse în volumul XI al ediŭiunii lui Cotta.

2. O broșurĂ intitulată: *Raport cĂtre pĂrinși și public despre starea și organizarea institutului lui Pestalozzi* în 1807.

3. Un jurnal intitulat: „*Gazeta sĂptĂmĂnalĂ*“ pentru educaŭiunea omului ¹⁾ de Enric Pestalozzi, și amicĂi sĂi, care apĂru de la 1807 pĂnĂ la 1812, dar foarte neregulat, formĂnd în total de abia 4 volume de cĂte 15

¹⁾ Wochenschrift für Menschenbildung, von H. Pestalozzi und seinen Freunden.

coale de tipar fiecare. În acest jurnal se găsesc reproduse și unele lucrări cari apăruseră mai înainte. Între altele s'a tipărit și *Discursul asupra ideii instrucției primare*¹⁾, pronunțat de Pestalozzi la Lenzburg, în 1809, în calitate de președinte al unei societăți elvețiene a amicilor educațiunii, care fusese fondată în adîns pentru propagarea doctrinei pestalozziene, dar care dură prea puțin.

Scrierile de aci de mai sus poartă urmele influenței lui Niederer; unele încă sunt în mare parte redigiate de el, dupe cum a spus-o dînsul și a afirmat-o însuși Pestalozzi, când a desaprobat mai târziu afirmările ambițioase, exagerările în idei și espresiuni ce caracteriză publicările din această epocă făcute în numele său.

În acel timp, Niederer devenise persoana cea mai însemnată dintre pestalozzieni. Prin profunzimea cugetării și prin devotamentul său era demn de încrederea maestrului său. Din nenorocire el avea spiritul metafizic și o tendință spre exagerare în idei și stil; îi plăcea să se peardă prin nori; caracterul lui agresiv și violent atrase pe Pestalozzi în polemice, dispute, neplăcute. Și'n privința religii era deosibire între dînsul și maestru; căci Pestalozzi primia toate formele creștinismului, dar nu se ocupa de dogme, pe când Niederer căuta toată filozofia în dogme.

În acel timp însă alături cu Niederer creștea influența lui Iosif Schmidt,²⁾ despre care am vorbit mai sus. În etate de 15 ani, intrase ca elev în institut, la 1801, și prin minunatele lui progrese la matematici, atrăsese asupra-si atenția tuturor. Din elev deveni deodată profesor de matematici, la etatea de 18 ani; prin

1) Ueber die Idee der Elementarbildung, care însă a fost schimbat de Niederer când le-a aranjat pentru tipărit.

2) Josif Schmid era fiu de țăran, născut la Au, în Vorarlberg.

talentul său de predarea lecțiilor, prin puterea de lucru și energia caracterului său, el își făcu un loc însemnat în institut ; Pestalozzi îi arăta o preferință deosebită. Cu opt ani mai tiner de cât Niederer, Schmid forma cu acesta un contrast complet. Niederer, doctor în teologie, făcuse studii clasice serioase ; Schmid care învățase numai cursul primar, se dedese cu totul matematicilor. Niederer era un teorician, tot așa de incurcat ca și maestrul său în fața greutăților vieții practice ; Schmid din contră avea un adevărat talent de organizare, o iscusință, o pricepere practică foarte mare. Niederer era entusiast, plin de iluzii și violent ; Schmid era pozitiv și totdeauna stăpân pe sineși. În fine Niederer era protestant și credincios ; Schmid, catolic, devenise ca și Pestalozzi indiferent pentru dogmele religioase.

Mai mulți din vechii colaboratori ai maestrului începușeră a privi rău pe Schmid care-i eclipsa. Acesta reformase învățămîntul geometriei, al calculului și al desenului, tipărind în 1809 și 1810 alte cărți în locul celor de la Burgdorf. Afară de acestea el arăta pe față disprețul său pentru unii din colegii săi.

Acest început de discordie neînșteia pe bătrânul director. Pentru vindecarea răului, ar fi trebuit ca el să impună tuturor o disciplină puternică, pe când dînsul cerca să-i ție uniți prin vorbe patetice care să le atingă inimile. E de însemnat în această direcție discursul lui de anul nou 1808, când se arată cu totul descurajat și aproape de finele vieții sale : de aceea își făcuse cosciug și-l adusese de față în sala solemnității. „Nu sunt fericit, zise el. Opera vieții mele a dat pe față lipsuri la cari nu m'așteptam. Legătura ce ne unia pe toți s'a slăbit tocmai unde o credeam mai strânsă. Văzui nemulțumire acolo unde credeam pacea asigurată. Am văzut dragostea răcindu-se, tocmai unde o credeam mai ferbinte.» Apoi el se invinovește

pe sineși că a cauzat răul de care se plânge. «Am pretins cu severitate cea ce ar fi trebuit să cer cu umilință Astfel s'a produs nemulțumiri între noi... Iacă-mă acum. Iată cosciugul meu. Aci este mântuirea mea.»

Anul 1808, însă nu fu rău, deși trei dascăli părăsiră institutul : Tobler, Hopf și Barraud.¹⁾ Discursul de la 1 Ianuarie 1809 constata o îmbunătățire a situațiunii și creșterea renumelui institutului.

La 20 Iunie 1809, Pestalozzi petiționează către dieta Elveției cerându-i să numească o comisie prin care să se constate oficial serviciile ce aduce institutul și meritul metodei lui, adăugând că făcând aceasta n'are nici o pretenție și că renunță de mai nainte la orice recompensă ne având nevoie de nici o subvențiune. Această cerere ar fi făcut-o Pestalozzi dupe indemnul lui Niederer și al celorlalți entusiaști, pe când Schmid se opunea, cunoscând bine că situația institutului și valoarea învățaturii ce se da aci nu erau cum le cerea știința.

Dieta primi cererea lui Pestalozzi și se numi o comisie de trei : Abel Merian, membru al consiliului cantonului Băle (Basel) ; părintele Girard ²⁾ din Friburg, și Frideric Trechsel, profesor de matematică la Berna. Comisarii steteră șase zile la Yverdon, in Noemvrie 1809, și Girard redactă in numele lor o dare de seamă amănunțită. Din ordinul dietei, acest raport fu publicat in limbile francesă și germană, la Iunie 1810.

Girard probă că doctrina lui Pestalozzi nu era așa de noă in toate părțile sale, precum pretindeau unii admiratori compromițatori, și procedurile învățămîn-

1) Barraud se duse la Bergerac spre a dirige o școală pestalozziană, dupe cererea subprefectului Maine de Biran.

2) Părintele Girard este un pedagog distins despre care vom vorbi altă dată in amănunt.

tului întrebuintate în institut prezintă încă multe lip-suri și imperfecțiuni.

«Maximele care formează temelia institutului de la Yverdon, scrie Girard, sunt în adevăr maximele invariabile ale înțelepciunii și bunătății. Dar să fie oare Pestalozzi inventatorul acestor principii? . . . Nici el însuși n'are despre sineși o idee așa de înaltă; căci nu se crede autorul artei sale, ci numai că se onorează a-i fi discipolul.» Și în adevăr, Pestalozzi zicea adesea că el căuta să nu pună în practică cea ce *bunul simț* a învățat pe oameni de mii de ani.

Până aci în numărul de față.

PROIECT DE REGULAMENT

PENTRU

Scoala primară de aplicație de pre lângă Scoala Normală de Instructori în București¹⁾

Art. 1. Scoala primară de aplicație de pre lângă Scoala Normală de instructori în București este o școală primară de băeți cu tipul unei școale primare urbane (cu patru clase).

Art. 2. Menirea-î principală și specială este, ca să se dea normaliştilor ocașie să vadă un model de școală primară urbană; să se exerciteze în conducerea și practica educațiunii și a învățămîntului făcut după principiile pedagogico-didactice ce se predau teoreticește în școala Normală; iar menirea-î generală este aceea a tuturor școalelor

¹⁾ Subsemnatul, în calitate de Director la menționata școală, îndată la începutul anului școlar, am simțit nevoia unui asemenea regulament *seris*, pentru că instructorii, chiar absolvenți de ai școalei Normale nu se țineau obligați la lucruri, ce nu li se impuseră prin regulament *seris*. Am înaintat d-lui ministru al școalelor spre aprobare acest proiect de regulament. Dar, neaprobându-se până azi, îl tipărim aci pentru vremuri mai potrivite unei reforme serioase și temeinice a învățămîntului primar.

primare urbane: educația armonică a copiilor prin instrucțiune temeinică, ușoară și practică.

Art. 3. Cu privire la menirea-î generală școala de aplicație cade sub prevederile „Regulamentului pentru școlile primare urbane“ în vigoare; iar cu privire la menirea-î specială se regulează deocamdată prin dispozițiunile de față.

Art. 4. Inscrierea copiilor se face pe baza actelor și în condițiunile prevăzute prin „Regulamentul“ general la Art. 4 și 5, în primele zile ale lui Septembrie la orele 8—11 a. m. și 2—4 p. m.

Art. 5. Părinții, tutorii sau îngrijitorii copiilor cari vor să urmeze la școala aceasta, se obligă—afară de cei de confesiune străină—prin o declarație înscris, că își vor trimete regulat copiii Duminica și Sărbători—dimineața—la școală pentru esercitarea în cântări bisericești și mergerea la biserică, sub conducerea institutorilor.

Art. 6. Permutarea școlarilor—în cursul anului—de la altă școală la aceasta se poate face numai atunci, când cea este condusă de institutori absolvenți ai școlii Normale de institutori.

Art. 7. Lecțiunile sau cursurile *regulate* în toate clasele se încep în ziua de 1 Septembrie, respective de odată cu cursurile de la școala normală de institutori, și țin până la finele lui Iunie, afară de zilele de Dumineci și sărbătorile prevăzute prin Regulamentul general; de la 25 până la finele lui August se țin prelegeri pregătitoare numai în clasele II-a, a III-a și a IV-a înainte de amiază.

Art. 8. Examenele de corigere (în clasele II, III și IV) se fac în zilele de 26—28 August în condițiunile prevăzute în Regulamentul general (la art. 26).

Art. 9. Corpul didactic se compune din Director, institutori speciali și normaliști clasei a IV de la școala de Institutori.

Art. 10. Conducerea școlii precum și a normaliștilor

din cursul ultim, pe timpul cât stău în localul școlii de aplicație, este concentrată în mâinile directorului, care este de drept profesorul de științele pedagogice de la școala normală de institutori.

Art. 11. Indatoririle directorului sunt în general cele prevăzute prin Regulamentul general (la art. 29); în special :

a) Dînsul — directorul — conduce, inspectează și supraveghează pe institutori și pe normaliștii propunători, îngrijind de conservarea unității în educație, în învățămînt și în disciplina școlară. În scopul acesta clasa I, II și a III-a o va cerceta în fie-care săptămână; iar clasa IV-a în fie-care zi odată, și când nevoia va cere și de mai multe ori. Cu acea ocazie va asista la lecții, spre a se putea informa personal asupra metodelui rațional al institutorilor și al normaliștilor propunători, precum și asupra progresului în educația, și în învățămîntul școlarilor. Impresiunile și experiențele sale le va comunica institutorilor, care vor avea a se conforma necondiționat proiectelor sale; Când și unde cere trebuința face însuși lecții de model pentru normaliști.

b) Convoacă și conduce toate lucrările corpului didactic.

c) Revisuește toate lucrările înscrise (lecții ordinare, de probă, caracterisări etc.) ale normaliștilor.

d) În cazul când directorul este împedecat în funcțiunile sale, îl substitue unul dintre institutori, pe care îl însărcinează dînsul.

Art. 12. Spre a putea îndeplini toate îndatoririle specificate, directorul va avea salariul institutorului de clasa a IV-a și locuința cu serviciul obicînit în localul școlii.

Art. 13. Clasele I-a, a II-a, și a III-a primare aî institutori speciali, care se numesc dintre cei mai buni absolvenți aî școlii Normale de institutori; iar cursurile clasei a IV-a se fac de către normaliștii clasei a IV-a după o rotație precisată de directorul școlii și sub imediata conducere și controlă a acestuia.

Art. 14. Indatoririle institutorilor sunt în general cele prevăzute prin regulamentul general (la art. 31); în special :

a) Dînșii—institutorii—intră în clasă cu 10 (zece) minute înainte de începerea lecțiilor, unde primesc pe scolari, îi inspectează, dacă au lucrurile și lucrările de școală; îi fac să-și repetească, eventual să-și prepare în tăcere lecțiile care se încep punct la sunarea orelor menite pentru învățămînt;

b) Institutorii obsearvă în fie-care lecție stadiile formale de învățămînt resumate în *intuiția, priceperea și aplicarea* celor propuse;

c) Conduc pe școlari în paușa întâiu de dimineață și după prânz (câte 7 minute) în curtea sau sala școalei, unde fac cu dînșii mișcări și marșuri regulate, ținendu-î în disciplină părintească;

d) Supraveghiază și controlează lecțiile ordinare ale normaliştilor din clasă lor: cercetează în fie-care Sămbătă între ameză și apreciază notele luate asupra lecțiilor lor de peste săptămăna din partea normaliştilor asistenți, avënd să rapoarte asupra-le în conferința ordinară de Sămbătă seară;

e) Institutorii țin în fie-care period bilunar câte o lecție cu clasa lor în fața tuturor puterilor didactice ce conlucră în școală. Materia acestor patru lecții se hotărește prin înțelegere prealabilă dintre director și institutorii — luându-se în continuitatea materiei deja făcute; critica aceasta se face numai în prezența directorului și a institutorilor — în cancelaria școalei;

f) Dînșii, institutorii, sunt obligați să ia parte activă la toate conferințele generale ale normaliştilor ce ating învățămîntul și educația școlarilor lor, precum la cele de după lecțiile ordinare, de probă din clasele lor, și la cele de Sămbătă seara;

g) Conduc clasele lor cu știrea și învoirea directorului prin ateliere și excursiuni didactice, de câte ori cere interesul și progresul învățămîntului;

h) Aparatele didactice, obiecte de intuiție, tablouri, hărți etc. au să le ia în primire, să le cruțe și să le așeze la locul lor numai decât după întrebuințarea aceloră în școală.

i) Vin Duminica și în zile de sărbători la ora hotărâtă regulat la școală, unde ezezercitează pe școlari în cântări bisericești; de aci conduc, împreună cu director, pe copii la biserica cea mai apropiată.

Art. 15. În schimbul atâtor servicii institutorii vor avea potrivit muncii lor un adaos la leafa ordinară.

Art. 16. Indatoririle normaliştilor activi în școala de aplicație :

a) Ca elevi observă aceeași ordine și sunt supuși la aceeași disciplină ca și ceilalți normalişti.

b) Față de institutorii speciali au să se poarte totdeauna și pe tot locul, dar mai ales în fața școlarilor cu ascultare, supunere și respect.

c) Pe școlari îi tratează cu cea mai mare bună-voință, îngrijire și iubire părintească potrivit cu individualitatea fiecărui. Fiecare vorbă să fie o învățatură și fie-care pas un model, un exemplu bun pentru școlari.

d) Înainte de începerea lecțiilor, precum și în pauza cea mare, supraveghează ordinea în clase și conduc pe școlari afară în curte la mișcări și marșuri gimnastice.

e) Cercetează de patru ori în an, la anumite epoce, câte o familie a școlarilor, spre a primi și a da informațiuni asupra școlarilor în scopul de a stabili legătura firească între școală și familie, și prin aceasta a conserva continuitatea și unitatea în educația școlarilor.

f) Normaliștii, în cas de absentare, suplinesc pe institutorii în toate lucrările acestora relativ la școală.

Art. 17. Ocupațiunile normaliştilor în școală :

a) Urmează un singur curs teoretic obligat — „Istoria pedagogiei“ cu 2 oare la săptămână în oare libere pentru Școala de Aplicație.

b) Urmează de asemenea la conferințe de orî-ce natură după chibzueala corpului didactic de la școala normală.

c) Dînșii iaă parte directă și activă la educația și învățămîntul școlărilor prin conducerea și supravegherea atinsă (art. 16.), apoi prin lecții *ordinare* și de *probă*. În scopul acesta direcția școlară îi împărțește, la începutul anului școlar, în patru grupuri, care se ocupă în cele patru clase primare schimbându-se după un stagiū de două luni în mod rotativ din jos în sus.

Lecții *ordinare* face fiecare normalist în clasa I, II, și III-a câte două, iar în clasa a IV-a câte patru până la șase săptămâni. Asupra materiei acestora, stabilită în întrunirile (conferințele speciale) propunătorii își fac schițe desvoltate, indicând mersul lecțiunii după studiile formale ale învățămîntului precum și exemplele cele mai potrivite. Lecțiile acestea se fac în prezență pe cât se poate a directorului, de rigoare însă în a institutorului și colegilor din grup; iar dările de seamă relative făcute după prevederile de mai jos se comunică în conferința de Sămbătă seara. Pentru continuitatea și unitatea în disciplină și în învățămînt este răspunzător institutorul clasei.

Lecții de *probă* se fac două pe săptămână avându-se în vedere de-o potrivă toate clasele. Fiecare normalist face lecția de probă în clasă, în care ospătează grupul său. La acestea iaă parte toți normaliștii din clasa a IV și a III-a, precum și profesorul de la școala normală, din al cărui obiect este materia lecțiunii. Tot câte două lecțiuni sunt urmate imediat de câte o dare de seamă obiectivă făcută în spirit de adevăr, de conștiințiositate și iubire colegială, arătându-se greșelile și scăpările din vedere ale propunătorului atât în disciplină cât și în învățămînt. În scopul acesta propunătorii își fac lecțiile în scris, le înaintează directorului cu 48 de ore înainte de a se ține și numai cu aprobarea aceluia se pot face defapt în clase. Un normalist din grupul co-risponzător este însărcinat să ia note în scris asupra în-

tregii atitudinii și a metodelui propunătorului; ceilalți colegi observă și ei mersul lecțiunii și își fac la rândul lor observările lor.

Rândul observațiilor îl începe propunătorul, care își expune și motivează procederea sub toate punctele de vedere; urmează observările raportorului însărcinat și ale altor colegi, cărora răspunde propunătorul; critica normaliştilor se întregeste cu observațiile institutorului clasei și ale profesorului de aceeași materie; în sfârșit directorul resumând observările apretează rezultatul lecțiilor.

Lecțiile ordinare și de probă cu apreteările relative, fiecare normalist și le trece într'un anume carnet cartonat.

d) In clasa a IV primară directorul numește la începutul activității fie-cărui grup câte un *ordinar* dintre cei mai buni normalişti. Atribuțiunile ordinarului sunt cele ale unui institutor special; dînsul îngrijește de continuitatea și de unitatea în disciplină și învățămînt; notează absentările și abaterile de la disciplină; îngrijește trecerea materiei făcută în fiecare oară în registrul claselor; el adună notele bilunare ale școlarilor și le dă directorului; dînsul priveghează și îngrijește inventarul clasei. Numai neputînd dînsul îndrepta scăderile observate, raportează directorului și conferinței săptămânale.

e) Asistă sau ospătează în clasele I, II și a III câte trei, în a IV-a câte 5 oare la zi în timpul rotațiunii grupurilor. Ordinea oarelor de asistare se facează în conferința pregătitoare anterioară avîndu-se în vedere toate materiile după o săptămână. Normaliștii intră în clasă 5 minute înainte de începerca lecțiunii, ocupă locurile desemnate și n'au voie să iasă afară pe timpul prelegerilor. O listă atârnată în fiecare clasă arată numele și timpul asistenților.

Impresiunile ce le fac asupra-le întreaga atitudine a institutorului, disciplina și mersul metodic al învățămîntului (introducerea, analiza, sinteza, resumarea, deprinderea și aplicarea cunoștințelor), și le înscamnă fiecare normalist (într'un

caet cartonat) însoțindu-le de aprețierea-î proprie obiectivă.

Carnetele acestea se dau Sâmbăta la 11 oare institutorului respectiv, care le controlează și aprețiază (în creion colorat roșu sau albastru), raportând asupra exactității notițelor în conferința de după prânz. — Carnetul acesta, dacă notițele se trec în el conștiințios și cu sîrguință formează împreună cu caetul pomenit sub litera c) pentru normalist un adevărat „Vade mecum“ pedagogic, pe care-l poate consulta cu folos mai târziu ca institutor.

Asistarea din Mai și Iunie se reduce la o singură oară pe zi, și aceasta numai în clasa a IV-a, unde se concentrează întreaga activitate a normaliştilor absolvenți. Locul lor în celelalte clase îl ocupă normaliştili din clasa a III în timpul liber la școala normală. Ei se introduc și în lecțiuni ordinare prin director și institutori așa fel, ca la sfîrșitul anului fiecare să fie făcut deja o lecție ordinară în cerc familiar criticată de director, institutor și colegi.

f) La începutul activității practice a grupurilor după cele patru perioade de asistare fie-care normalist primește însărcinarea să studieze și caracterizeze câte un școlar după toate relațiunile sale. În scopul acesta normaliştili își cercețează pe școlarii respectivi și acasă și, se întrețin asupra-le cu părinții ori cu îngrijitorii. Studiile acestea, patru la număr (unul de fiecare clasă) formează lucrările înscrise ale normaliştilor. Lucrările acestea li dau prilej a-și repeta cunoștințele lor teoretice din pedagogie și tot odată a le și aplica. La finele fiecărui period de asistare se înaintează directorului, care cercetându-le, dispune citirea lor în întruniri ce urmează examenelor. La aceste conferințe se invită și părinții școlariilor.

g) Toate lucrările acestea se prepară în întruniri sau conferințe speciale, care sunt de două categorii: *preparatorie și ulterioare*. Întruniri preparatoare se țin de două ori pe săptămână: Miercurea și Dumineca de la 7—8 oare seara. Directorul dă povețe normaliştilor propunători în toate cla-

sele pentru lecțiile ordinare : se stabilesc studiile formale în lecțiuni, se aleg exemplele cele mai potrivite etc., nici o lecție ordinară nu se poate face fără să fi fost trecută și aprobată de director.

În conferința de Sâmbătă seară, la care iaș parte și institutorii speciali, se fac dări de seamă asupra activității tuturor claselor. Institutorii speciali și propunătorii clasei a IV fac raport asupra disciplinei și asupra materiei percurse peste săptămână ; directorul împărtășește observările sale făcute în decursul cercetărilor sale în clase ; institutorii împărtășesc rezultatul asistărilor normaliştilor ; aci se fixează programa lecțiilor ordinare și de probă pentru săptămâna următoare, se numesc propunătorii și raportorii, precum și supraveghetorii claselor. În resumat, aci se atinge întreg mersul școlii, dar mai ales se relevează scăderile de oră ce categorii și se prescriu corective potrivite.

Conferințe *ulterioare* se țin 1), după lecțiile de probă (lit. c). Întrunirile acestea se ocupă de cercetarea lecțiilor, când este de față directorul școlii normale la aceste conferințe, presidează dînsul ; 2) după fie-care examen bilunar la trecerea grupurilor în alte clase, la conferințele acestea iaș parte pe lângă normalişti din clasa IV și institutorii speciali. Obiectul este darea de seamă asupra decursului examenelor ; cetirea caracteresărilor școlarii (lit. f.) ; eventual se fac dări de seamă asupra operelor pedagogice, cetite de normalişti la recomandarea directorului.

Art. 18. Un normalist în calitate de secretar dresează asupra fiecărei ședințe câte un proces verbal, ce se citește și aprobă în ședința următoare, subsemnându-se de către director și secretar.

Art. 19. Unul dintre normalişti este însărcinat cu serviciul de bibliotecar. Dînsul dă și primește de la institutor orice apărat didactic, fiind răspunzător despre bună starea lor.

Art. 20. Supravegherea asupra ordinei și a curățeniei în

clase, în coridoare, în sale, în curte și la comodități se încredințează normaliştilor cu rîndul.

Art. 21. Absențările nemotivate ale institutorilor de la ședințe (conferințe), de la cîntări și biserică trag după sine reținerea din leafă proporțională cu numărul oarelor: iar o absențare arbitrară a normaliştilor de la îndeplinirea datoriilor lor, trage după sine scăderea cu $\frac{1}{4}$ din media bilunară a practicei pedagogice. Șease absențări trag după sine eliminarea pe un an din institut.

Art. 22. Examenele sunt parțiale și generale. Cele *parțiale-bilunare* se țin tot la două luni, după care se face trecerea grupurilor în clasele următoare. Acestea țin 4 zile consecutive de la 8—11 $\frac{1}{2}$ oare sub presiunea directorului. La acestea participă toți institutorii și normalişti clasei a IV-a. Clasele în timpul examenului unei clase se țin prin câte un normalist din clasa a III-a, fiind ocupați școlarii cu materiile potrivite desemnate de director și institutorul clasei. Materia și mersul esamenelor se stabilește în ședințe preliminare; iar rezultatul este supus unei critice obiective (art. 17. lit. c).

Examenul *general-anual* se ține de la 18—22 Iunie exclusiv așa fel, că într'o zi se isprăvește cu câte o singură clasă. Intreg corpul didactic este obligat să asiste la examenul tuturor claselor. Vacanțe înainte de examene nu se dau școlarii; ci aceștia se prepară, repetînd întreaga materie în clase, începînd din 1—9 Iunie.

Art. 23. Notarea în cataloage și matriculă se face după prevederile regulamentului general (art. 39—42). Pentru stabilirea legăturii firești dintre casă și școală, se introduc li-vretele de note lunare, cari școlarii le presintă părinților pentru subsemnare, și apoi le readuc institutorilor.

Art. 24. Orarul prelegerilor este cel alăturat la acest regulament.

Art. 25. Toate celelalte dispozițiuni ale regulamentului general în vigoare, dispozițiuni neatînse acilea, rămân aplicabile și la școala primară de aplicație.

Art. final. Acest Regulament intră în vigoare cu începe-
rea anului școlar 1891—92.

V. Gr. Borgovanu
Directorul școlii de aplicație.

DIDACTICA MAGNA¹

DE

AMOS COMENIUS

Tradusă în românește de

PETRU GÂRBOVICEANU

*Profesor de filosofie la Seminarul Central și de limba română la școala Normală
a societății din București.*

CAPITOLUL XXI

Metoda artelor

1. (*Să se ocupe cineva mai mult cu artele, de cât cu științele*). *Teoria lucrurilor e ușoară și scurtă și oferă numai plăcere; întrebuințarea însă e grea și coprinzătoare, dar oferă admirabile avantagii. Așa se exprimă Vives. Și fiind-că așa e în realitate, trebuie să căutăm cu îngrijire calea pe care poate fi condusă cu înlesnire tinerimea spre întrebuințarea practică a lucrurilor și care se găsește în arte.*

2. *Trei cerințe principale ale artei. Artă are înainte de toate trei lucruri:*

1) *Un model sau o idee, care conține forma esterioră pe care o intuieste artistul și se silește de a reproduce una asemenea;* 2) *Materia sau aceea, căreia trebuie să i se dea noua formă;* 3) *Instrumentele cu ajutorul cărora se poate executa obiectul.*

3. (*Tot atâtea cerințe și la punerea lor în practică*)

¹⁾ Vezi No. precedent.

Arta cere însă (odată fiind date instrumentele, materia și modelul) 1) întrebuițarea lor adevărată; 2) conducere abilă și 3) esercițiul continuu. Aceasta însemnează, că *școlarul trebuie învățat* unde și când să se întrebuițeze fiecare lucru și când se întrebuițează să fie condus ca să nu greșească în lucrarea sa și dacă a greșit să se îndrepteze.

In fine să nu se obosească, ca să greșească și să nu se lase de a fi îndreptat până ce pricepe să lucreze fără greșală, sigur și ușor.

4. (II reguli). Aici să se observe II reguli principale și anume *șease asupra întrebuițării, trei asupra conducerii și două asupra esercițiului.*

5. I. *Ce învață cineva, să învețe lucrând.*

Meseriașii nu țin scolarilor lor prelegeri, ci-i pun imediat la lucru, ca ast-fel să învețe ferăria prin ferărie, tâmplăria prin tâmplărie, jocul prin joc, etc. Așa să se procedeze și în școală și anume să se învețe scrierea scriind, vorbirea vorbind, cântarea cântând, calculul calculând, etc. *Scolile să nu fie nimic altceva, de cât ateliere pline de activitate.* Numai astfel vor putea să probeze toți în propria lor practică adevărul și anume, *că învățând pe alții ne învățăm noi înșine.*

6. II. *Pentru aceea ce se predă scolarilor, să fie tot-d'a-una prezentă o anumită formă și normă.*

Scolarul intuieste aceasta și o imitează. Căci acel, care nu știe încă, ce și cum trebuie să se facă ceva, nu poate să se producă de la sine. Așa dar, trebuie să i se arate. Dealtmintrelea ar fi o cruzime să constrângi pe cineva să facă aceea ce voiești, fără ca să știe ce voiești. De pildă să ceri, ca să facă linii drepte, unghiuri drepte, circonferințe fără să-i fi dat o linie, un măsurător, un grad și fără să-i fi arătat cum să le întrebuițeze. Prin urmare să se lucreze cu toată serioșitatea în acea direcțiune și anume pentru ceea ce se

predă în școli să se afle formulare și modele, cari se pot pricepe și imita ușor și sigur,—pot ele să fie modele sau schițe de obiecte, sau probe de lucrări. Și atunci n'ar mai fi o negliobie să ceri de la acel căru-i ai dat lumină, să vadă, de la acel care stă pe picioare, să umble, de la acel care știe întrebuințarea instrumentelor, să lucreze cu ele.

7. III. *Intrebuințarea instrumentelor să se arate mai mult cu fapta de cât cu vorbe, adică mai mult de cât cu regulă.*

Quintilian spune într'un loc, că «lungă și grea e calea prin reguli, scurtă și eficientă prin exemple.» Inșă vai! Cât de puțin au în vedere scolile acest sfat! Căci cu prescripțiunii, reguli, excepțiuni de la reguli și excepțiuni de la excepțiuni, împovărează pe primii începători în Gramatică, în așa fel, în cât adesea nu știu despre ce e vorba și se sperie în loc de a începe să priceapă. Pe meseriași nu-i vedem că procedează așa, adică că spun primilor lor ucenici o mulțime de reguli, ci-i introduc în ateliere, îi lasă să vadă cum lucrează ei și pe urmă să încerce să imiteze și ei (căci omul e o creatură căriia îi place să imiteze) le dau instrumentele în mână și-i învață cum să le apuce și să le manuiască. Se întâmplă să facă greșeli, le arată și le îndreptează mai mult însă cu exemple, de cât cu cuvinte și practica arată, că imitarea progresează în ușurință. Căci e foarte adevărat ce zice un proverb german: *Un bun umblător află un bun urmaș.* Și zicătoarea lui Terențiu: *Mergi înainte, eu îți voi fi urma,* e de asemenea foarte nemerită aici. În chipul acesta observăm cum învață școlarii mersul, vorbirea și diferite alte jocuri numai prin imitare, fără reguli obositoare.

Regulile sunt în realitate spinii pentru spirit, care are atențiune și prospicitate; prin exemple își pot ajuta

însă și cele mai slabe capete. Și numai prin reguli nu și-a putut însuși cineva niciodată o limbă sau o artă; în general însă prin exercițiu, chiar fără reguli.

8. IV. *Esercițiul să înceapă cu elemente, iar nu cu lucrări complete.*

Zidarul de pildă nu-și învață ucenicul să construiască chiar de la început turnuri și castele, ci cum să ție mistria, cum să cioplească lemnul, cum să-l găurească, cum să-l așeze, etc. Și pictorul nu dă elevului său imediat de la început ca să desemneze o față de om, ci-l învață cum să amestece culorile, cum să ție pensula, cum să tragă linii și apoi să încerce desemnuri ușoare, etc. Și cine învață pe un copil citirea nu-i dă în mână o carte, ci elementele scrierii și anume mai întâiu fiecare literă în parte, apoi unite în silabe, mai în urmă cuvintele, propozițiunile, etc. Tot așa și începătorului în studiul gramaticii să i se dea mai întâiu fiecare parte de cuvânt, după aceea să uniască una câte una, apoi propozițiuni compuse din două, trei și patru membre și numai dupe aceasta să înainteze la period și la vorbirea completă. Și pe tărâmul *Dialecticii* să procedeze tot așa: mai întâiu să învețe pe scolarî cum să deosibească lucrurile și reprezentațiunile lucrurilor după specii și deosebiri, apoi să le aranjeze după relațiunile lor reciproce (în ce chip stau unile față cu altele), după aceea să le definiască și să le împartă logic și în fine să examineze lucrurile și noțiunile lor după legătura lor? *Ce?* *De ce?* *Pentru ce?* Trebuie să se exprime ceva și dacă e necesar sau numai întâmplător?

După ce s'aũ făcut multe esercițiuni asupra acestora, atunci se poate trece la conclusiuni și anume cum se pot deriva din anumite propozițiuni date altele și în fine asupra discursurilor sau lăsarilor complete. În acelaș chip se poate proceda și în *Retorică*. Mai ân-

tăiū se esersează scolarii câtva timp în căutarea de *sinonime*, apoi cum să adauge *epitete*, după aceea cum să le esplice prin antiteze, cum să *parafraseze*, cum să *schimbe unile cuvinte cu altele*, cum să *treacă de la înțelesul propriū la cel impropriū*. Și după ce scolarii aū căpētāt cunoștințe solide asupra acestor părți, atunci vor putea să treacă la formarea de cuvintări complete, niciodată însă mai timpuriū. Și dacă se procedează așa treptat, treptat în fie-care artă, atunci e imposibil, ca să nu se facă progrese rezezi și solide.

Argumentele pentru cele aici susținute s'aū discutat în cap. XIX, principiul IV.

9. V. *Primile esercițiuri cu începătoriū, să se facă asupra materiilor deja cunoscute.*

Această regulă ne-a dat-o principiul IX din cap. XVII și aliniatul 6 de la principiul IV din acelaș cap. *Sensul ei e, ca să nu se încarce scolarii cu lucruri, ce nu convespund etății, priceperii și stării lor actuale, ca astfel să fie siliți de a se lupta cu lucrări zadarnice.* Unui școlar de origină polonă de pildă care voiește să învețe citirea și scrierea să nu i se presinte scrieri latine, grecești și arabești, ci în limba sa maternă, ca astfel să priceapă despre ce e vorba.

Și dacă scolarul trebuie să învețe întrebuintarea regulilor dialectice, atunci să nu se eserseze cu exemple luate din Virgil și Cicerone, saū în dispute teologice, politice, medicale, ci cu lucruri pe care le întâlnește zilnic, ca de pildă *casa, îmbrăcăminte, cartea, arborele, scoala* etc. Aici va fi de folos, ca acele exemple ce sunt luate spre esplicarea primilor reguli, de oare ce sunt o dată cunoscute să se păstreze și pentru toate celelalte. Se va lua de exemplu în *Dialectică* arborele și se va arăta lui, deosebirea, cauzele, acțiunea, noțiunile supraordinate și subordonate, definițiunea, clasificățiunea etc. După aceea se va arăta în câte feluri se poate

esprima ceva despre arbore și în fine cum se poate conchide și proba ceva prin ajutorul unei concluziuni stabilite din aceea ce s'a zis pînă acum despre arbore etc. După ce s'a explicat în felul acesta întrebuintarea regulilor cu un exemplu, două sau trei, atunci va fi ușor școlarilor să reușească în toate celelalte.

10. VI. *Imitarea să se facă la început numai după forma prescrisă, mai târziu însă poate deveni mai liberă.*

Căci cu cât formațiunea unui nou obiect se potrivește mai mult cu modelul său, cu atît mai îngrijită și mai expresivă va fi forma sa ; întocmai după cum monedele care sunt făcute, cu acelaș tipar seamănă între ele și cu tiparul. Tot așa și cu scrierile ce sunt tipărite cu litere, cu obiectele turnate din gips, metal etc. Așa dar, atît pe cît e posibil la toate celelalte lucrări imitarea să fie asemenea modelului, pînă ce mîna, limba și spiritul s'au deprins să se miște mai liberi și să fie în stare de a produce așa ceva de la sine. Cine vrea să învețe de pildă scrierea, să ia o hîrtie subțire și să o așeze pe programa sau modelul pe care vrea să-l imiteze și așa va putea cu ușurință să imiteze trăsurile literilor ce se zăresc. Sau se apară modelul pe hîrtie după ce s'a uns cu o culoare roșie sau închisă și școlarul va trage cu condeiu pe urmele imprimate, așa că se vor deprinde de a imita aceleași trăsuri în aceeași formă.

Așa și în esercițiurile de stil se pot imita construcțiunile luate din diferiți autori. De pildă, dacă se zice «*bogat în lucruri*» școlarii pot să imiteze și să zică «*bogat în bani, bogat în animale, în vii*» etc. Când Cicerone zice : «*Euden e cel dintîiu în astronomie dupe părerea celor mai învățați bărbați*» se poate zice, imitându-se pe cît e posibil de fidel : «*Cicerone e după părerea celor mai învățați bărbați cel dintîiu*

în elocință.» Pavel dupe părerea întregii biserici «cel dintâiu în apostolat» etc. Și acea dilemă din logică : «saū e zi saū e noapte ; acum e însă noapte prin urmare nu e zi» pot s'o imiteze școlarii în modul următor : «saū e incult, saū e cult ; acum e însă incult ; așa dar — saū : Cain a fost pios saū nelegiuit ; Cain n'a fost însă pios etc.

11. VII. Modelele după care lucrează școlarii să fie pe cât e posibil perfecte, ca astfel ei dacă le prelucrează prin imitare să poată să le considere ca perfecte în arta lor. Căci după cum nimeni nu poate să tragă liniu drepte cu un echer strâmb, tot așa nimeni nu poate să producă ceva bun după un model greșit. Așa dar să se lucreze în acea direcțiune, ca pentru tot ce se lucrează în școală ba chiar în întreaga viață să se găsească modele adevărate, simple și ușor de imitat, — fie ele tablouri saū desemnuri de lucruri saū prescripțiuni și reguli cât se poate de scurte pline de lumină, ușor de priceput și toate fără excepțiune adevărate.

12. VIII. Prima încercare de imitare se fie pe cât e posibil de nimerită, ca astfel să nu se abată nici în cea mai mică trăsură de la model. Aceasta înseamnă ; că atât pe cât e posibil. Necesară este. Tot începutul e pentru aceea ce urmează întocmai ca o temelie ; e acesta solid, atunci și restul se poate construi pe el solid ; e din contra șovăitor atunci și acesta va șovăi. Și după cum aū observat medicii, că greșelile primei digestiuni nu se îndreptează la a doua și a treia ; tot așa și la orî și ce activitate primele greșeli sunt vătămătoare pentru tot cea ce urmează. De aceea era Timoteu musicantul ūe la școlarii care învățară primele principii în altă parte un îndoit onorar. El zicea, că pentru ei e o îndoită muncă de a le îndrepta mai întâiu învățătura greșită de aiurea și apoi

a'î învăța cum se cuvine. Trebuie să-și dea cineva oste-neală, ca școlarii să devie stăpâni pe principiile artei lor prin încercări îngrijite de imitare. O dată această greutate înlăturată, toate cele-l'alte se vor birui dd la sine, întocmai ca o cetate ale cărei porți o dată cucerite, atunci e în mâna învingătorului. De aceea să se fe-rească orî și cine de grabă și să nu treacă ia cele ur-mătoare nici o dată, până nu s'au stabilit destul de bine cele precedente. *Destul se grăbește acel, care nu se abate din cale. Și o întârziere făcută cu scop de a stabili bine primele principii nu e nici o întârziere, ci o escelentă economie spre a deveni stăpân mai ușor, iute și sigur peste tot cea ce urmează.*

13. IX. *Greșelile să se îndrepteze de către învățător, adăogându-se însă observațiunile pe care le numim noi reguli sau excepțiuni de la reguli.* Până aici am probat, că artele se învață mai bine cu esemple, de cât cu reguli. Mai adaog încă, că prescripțiunile și regulile sunt necesarii de oare-ce servesc ca un conducător pentru procedare și împedică rătăcirea și se arată în mod esplicativ ce se află ascuns în model, de unde să înceapă lucrarea, unde tinde, cum să se procedeze treptat și pentru ce fiecare trebuie să se întâmple așa și nu alt-fel. Numai aceasta va putea să procure o cunoștință solidă a artei și o siguranță în imitare.

Aceste prescripțiuni însă trebuie să fie pe cât e posibil scurte și clare, ca astfel să nu se plictisească cineva studiindu le, ci de așa fel, ca o dată pricepute să fie de folos pentru tot-d'auna, chiar dacă s'ar lăsa la o parte. Intocmai după cum pentru un copil, care învață să umble 'î trebuiește un fel de mașină dacă picioarele 'î sunt strîmbe, cu toate că mai târziu nu-î mai este de nici un folos.

14. X. *Arta perfectă constă din sintesă și analiză.*

(Esercitiurile sintetice să se facă înaintea celor analitice). Cum că aici sinteza trebuie să predomineze am probat cu exemplele naturii și meseriașilor în principiul V al Cap. XVIII Și că exercițiile sintetice trebuie în cele mai multe cazuri să se facă înaintea celor analitice ne probează următoarele: 1) fiind că prețutindenii e necesar să se înceapă cu ce e ușor; prin ce e ușor înțelegem însă aceea ce e propriu și străin. 2) Scriitorii 'și ascund cu intențiune arta, așa că școlarii la început abia, ba chiar de loc nu sunt în stare să o pătrundă; ei vor fi în stare însă, dacă vor fi esersați în acele lucruri lipsite de orî și ce artă și aflate de ei. 3) Ceea ce 'și propune cineva mai întâiu, aceea și trebuie mai întâiu tratat. Noi ne propunem însă, ca să deprindem pe școlarii mai deștepți să găsească noi invențiuni, iar nu să utilizeze numai ceea ce li se dă de a gata. (Comp. iarăși principiul V al Cap. XVIII).

15. (*Esercitiurile analitice trebuiesc totuși adăogate*). Tutulor invențiunilor și lucrărilor străine să li se facă analize îngrijite. Acela cunoaște cu deosebire bine un drum, care l'a umblat de mai multe ori și i-a esaminat toate potecile și cotiturile laterale. Afară de aceasta. relațiunile lucrurilor sunt așa de felurite și până la un grad oare care nețăr murite, în cât e imposibil să se poată cuprinde sau toate în regulă sau să poată veni unuia singur în cap. Mai multora li se dă mai multe. Și va deveni numai atunci proprietatea noastră dacă le căutăm, cunoaștem și dobândim plăcerea ca prin zel și imitare să putem produce și noi așa ceva.

16. (*Resumarca celor zise*). Eū vreaū așa dar, ca în fie ce artă pentru tot ce trebuie să se producă sau se produce, sau poate să se producă să se formeze modele sau tablouri complete și perfecte și să li se adaoge prescripțiuni și reguli, cari să arate felurile de procedare

pentru tot ce se face, sau trebuie să se facă să introducă în încercările de imitare să ferească de greșeli, iar pe cele făcute să arăte cum se pot îndrepta. După aceea să se dea scolarilor alte exemple și iarăși altele pe care să le potrivească pe fiecare în parte cu modelurile și prin imitare să caute de a forma altele asemenea. În fine se pot studia și lucrări străine (numai însă de artiști renumiți) cari se pot compara sau aplica la modelurile comunicate, ca pe de o parte să se vadă mai lămurit întrebuintărea lor, iar pe de alta să învețe cum se poate ascunde arta tehnică. Și numai dacă se continuă asemenea exercițiuri vor putea să fie în stare școlarii ca să judece asupra creațiilor lor artei și frumuseții lor, — fie ele străine, fie proprii.

17. XI. *Aceste exerciții să se continue până ce s'a dobândit abilitatea artistică.* Căci numai acela e artist, care e esersat în artă.

(Va urma)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCOALELE ROMÂNE DIN BRAȘOV

Zilele acestea, am primit anuarul scoalelor române din Brașov, intitulat: *A XXVII programă a gimnasiului mare public român de religiunea ort. răsăriteană și a celorlalte scoale secundare și primare împreunate cu gimnasiul, pe anul școlastic 1890—91, publicată de Direcțiunea scoalelor medii.*

Această broșură, de 92 de pagini, este interesantă din mai multe puncte de vedere.

Partea întâia cuprinde un discurs de mare valoare asupra lui *Vasile Alexandri*, ținut de D. profesor Andrei Bârseanu la serbarea școlară din 14 Octombrie 1890. Recomandăm cu tot dinadinsul citirea acestui discurs, scris cu mult simț și pricepere.

Partea a doua cuprinde o dare de seamă despre absolvenții bacalaureații ai liceului român din Brașov de la 1866 și până la finele anului școlar precedent, arătând an cu an numele și pronumele fie-căruia. În dreptul numelui se arată funcția ce are astăzi și localitatea unde se află. Am parcurs cu curiozitate aceste liste, din cari am văzut că cei mai mulți absolvenți ai liceului brașovean se află în România.

Partea a treia, cea mai întinsă, se ocupă cu *Date școlare, primo* relative la personalul didactic al liceului, al școlii comerciale și reale, arătând titlurile, ani de serviciu, studiile ce propune fie-care și orele; *secundo* materia parcursă în anul școlar 1890—91 din fie-care studiu; *terțio* lucrări din limba română și *quarto* societatea de lectură a școlarilor din clasele superioare care în acest an s'a condus de profesorul Ion Popea. Această societate și-a ținut ședințele sale în număr de 20 Sâmbăta, de la 5—7 ore scara, când s'a citit din mai mulți autori, s'a declamat și unii din membri și-a citit lucrările. La 26 Mai s'a ținut o ședință publică. Societatea are averea sa și anume:

a) Biblioteca care constă din 909 volume și a fost vizitată de 244 de elevi cari au împrumutat 2487 de cărți.

b) Fondul numerar este de florini 922, format din taxele membrilor, din colecte la serbări școlare și din donațiuni.

c) Instrumente musicale de 96 florini.

În urmă, anuarul publică la No. 5 *stipendiștii din școlile medii*; sub No. 6 *Fondurile administrate de corpul profesoral* pentru ajutarea școlarilor săraci și bolnavi și pentru premierea școlarilor distinși la muzică; sub No. 7 se cuprinde *Mijloacele de învățămînt*, și anume *Biblioteca* cu 4967 de volume și 1501 fascicule, *Colecțiunile* cu un cabinet de fizică, unul de zoologie, altul de chimie, merceologie și tehnologie, un al patrulea cuprinde colecțiunea hartelor istorice și geografice, al cincilea colecțiunea numismatică și în fine ultimul cabinet e pentru jurnale și foi periodice, la care incurg opt reviste abonate

(una română) și șapte jurnale și reviste gratuite (între cari și revista noastră *L. p. t.*) Sub No. 7 se află *Scoalele primare*; 2 pentru băieți și una pentru fete.

În școalele primare, pe lângă celelalte studii, se învață limbile română, maghiară și germană, cântări, gimnastică și grădinarit. Urmează 23 de pagini ocupate cu diferite tabele de clasificarea elevilor și de numele scolarilor din toate școalele românești aflate în Brașov, din cari rezultă că în anul școlar expirat au fost 1034 elevi în diferitele școale, adică cu 60 mai mulți de cât anul precedent. Se mai citesc aici diferite date de cronică școlară, precum *începerea anului școlastic, schimbări în corpul profesoral, adăugirea localelor școlare, sărbători școlare și excursiuni, examenele, etc., etc., etc.*

Am crezut că facem plăcere cititorilor noștri, făcându-le cunoscut starea institutelor de instrucție ale fraților noștri Români din Brașov, cari se luptă cu atâtea neajunsuri și cari cu toate acestea întrețin cu propriile lor mijloace atâtea școale. Ei nu cer altă de la guvernul maghiar de cât să-și lase în pace a se instrui, supunându-se la orî-ce control din partea guvernului din Pesta și din provincie.

Onoare Românilor brașoveni!

Eniū Bălteanu.

CARACTERUL ¹⁾

I. FORMAREA CARACTERULUI

2. Influența societății și a exemplului

Schiller găsește izvorul veciniceî tinerete în artele frumoase și oare acest izvor poate fi altul, de cât însuflețirea? Această însuflețire sau admirațiune este în adevăr mama a tot ce e mare; căci toți oamenii însemnați au posedat-o

¹⁾ Vezi No. precedent.

și mulți într'o măsură, care părea nebună oamenilor mediocri. Astfel Temistocle după bătaia de la Maraton a devenit melancolic, „pentru că laurii ce și i-a câștigat Miltiade nu-l lăsa să doarmă.“ Câți-va ani mai târziu, după ce deveni bărbat, el a scăpat patria tot în același mod. Tukydidе plânse, când Herodot îi ceti istoria sa și el nu se liniști până ce nu întrecu pe acesta, care era modelul său. Tot așa a influențat gloria lui Calistrat asupra lui Demosthene. Alexandru strigă, când auzi despre faptele eroice ale tatălui său: „Filip face tot și mie nu-mi va mai lăsa nimic de făcut!“

Istoria universală este plină de ast-fel de exemple. In tot-d'auna admirațiunea dascălului a împintenat pe școlarii de a-l urma, ori a fost beliduce, bărbat de stat, amic al patriei, ori orator, poet sau artist.

Și nu numai școlarii, ci și domnitoriș pămîntești au admirat pe cei ce domnesc în împărăția spiritului. Francisc de Medici nu-și ținea nici odată pălăria în cap când vorbea marele pictor Michel Angelo, și Papa Iuliu III l-a poftit să șadă lângă el, pe când toți cardinalii trebuiau să stea în picioare. Carol V, stăpân aproape pe toată lumea, făcu loc lui Tițian și când pictorului îi căzu penelul din mână, împăratul îl ridică și zise: „Ești vrednic de a fi servit de un împărat.“ Leo X a stat lângă patul de moarte al lui Rafael, precum a stat Francisc I lângă acela al lui Leonardo da Vinci.

Tot așa s'aū admirat și cei mai mari compositori. Haydn a admirat așa de mult pe renumitul Porpora, în cât voia să se facă camerierul său, și după ce el făcu cunoștință cu familia, la care trăia Porpora, i s'a conces aceasta. In fiecare dimineață Haydn peria hainele și ghetele dascălului și-i peptena peruca. La început bătrânul nu se uita tocmai cu ochi prietenoși la Haydn, dar mai târziu deveni din ce în ce mai amicabil. El observă îndată talentul servitorului său și-l conduse pe cărarea, pe care s'a distins Haydn mai târziu.

Haydn a admirat pe Haendel așa de mult, în cât zise odată: „Haendel e părintele nostru al tuturor.“ Mozart zicea despre Haendel: „Dacă voește, știe să nimerească ca un trăsnet.“ Beethoven îl salută ca pe un domnitor în împărăția tronurilor.

Buffon zicea despre Newton, că e mai mare ca toți ceilalți naturaliști, și-l admira așa de mult, în cât când lucra totdeauna avea chipul lui dinaintea sa. Așa admira Schiller pe Shakespeare, pe care l-a studiat ani întregi cu zel și cu devotament, până ce înțelesese și dînsul natura și atunci admirațiunea sa deveni cu atât mai mare.

Prima privire a unei opere de artă a fost adese-orî un eveniment în viața tinerilor artiști. Când Coreggio văzu pentru întâia oară pe sînta Cecilia a lui Rafael, el exclamă cu mîndrie: „Și eu sunt un pictor!“

Din exemplul bărbaților mari vedem ce poate omul și căștigăm ast-fel putere și încredere în noi. Și celui mai mic și neînsemnat îi este iertat în fața celui mai mare să admire, să spereze și să prindă curagiu. Frații noștri cei mari vorbesc către noi din mormînt și ne fac semn, să le urmăm pe cărările, pe cari au umblat ei. Nobleța spiritului este o nepéritoare moștenire, o flacără, ce în veci nu se stinge și se lățește tot mai departe și mai departe.

Chinezul zice: Înțeleptul este dascălul a o sută de veacuri. Unde e vorba de Loo, acolo nebunul devine cu minte, și cel ce șovăiește devine om hotărît.

Ast-fel viața unui bărbat bun este o puternică admonițiune de a se elibera pe sine însuși, pentru toți câți îi urmează.

Henry Marten, care a murit în temniță, zise: Moatea cea mai miserabilă și plină de chinuri n'are spaime, dacă printr'însa se sfârșește o viață bună și bine folosită și aplicată, și mare este numai acela, care și-a câștigat mărețul privilegiu de a lăsa moștenire generațiunilor următoare un asemenea exemplu și o asemenea învățătură.

3. Influența cărților și a operelor de artă.

Precum cunoști pe om din societatea cu care se îndeletnicește, așa îl poți cunoaște și din cărțile, ce le citește.

O carte bună poate fi amicul cel mai bun. Ea este azi, ceea ce a fost totdeauna și nu se va schimba nici mai târziu întemple-ni-se nouă ori-ce ni s'ar întempla. Ea ne binecuvintează în totdeauna cu aceeași prietenie, ne amusează și influențează în tinerețe și ne mângâie la bătrânețe.

Oamenii de multe ori cunosc, că sunt înrudiți cu spiritul din predilecțiunea comună, ce-o au pentru anumită carte precum devin amici prin comuna admirare pentru un al treilea. Un vechi proverb zice: Iubește pe cânele meu și mă vei iubi pe mine. Dar aceasta se poate zice cu mai multă dreptate despre carte; ea este o mai bună legătură de unire, căci deșteaptă aceleași cugete și simțiri. Noi trăim în carte și autorul trăește în noi.

Hazlitt zice prin urmare: Cărțile pătrund în inima noastră versurile poetului străbat vinele noastre. Noi le citim în tinerețe și ne aducem aminte de ele la bătrânețe. Noi luțem într'însele pătaniile altora, și ni-se pare ca și când le-am pățit noi înșine. Se pot căpăta pretutindenă cărți bune și nu scumpe (?). Noi respirăm aerul, care respiră din cărți. Avem să le mulțumim tot ceea ce trece peste barbarie.

O bună carte este de multe-ori cea mai bună moștenire a unei întregi vieți, fiindcă cuprinde toate ideile cele bune, ce le-a născut cea viață, căci lumea unui bărbat este mai cu seamă lumea cugetărilor sale. Sir Philip Sidney zice: Nu este omul nici-odată singur în societatea unor bune cugetări. Asemeni cugetări pot deveni în timpuri de ispită îngerii noștri păzitori. Ele conțin și germenele faptelor bune, în cari caută a se manifesta cuvinte bune.

În cărți este o suflare de imortalitate. Ele sunt cele mai neperitoare produse ale spiritului omului. Orațiu le numește „mai dăinuitoare decât arama“; Ovid zice că poezia sa nu-o poate nimici nici mânia lui Joe, nici sabia, nici focul, nici

dintele mistuitor al timpului. Templuri, tablouri și statue se dărâmă și strică — cărțile rămân, ca Homer, Vechiul testament și altele. Timpul nu poate să birue asupra ideilor mari, cari astăzi sunt tot așa de juvenile ca înainte cu miș de ani, pre când produsele mediocrității le duce cu sine fără de milă.

Cărțile sunt dar în genere cu atât mai bune, cu cât sunt mai vechi, adecă cu cât s'aŭ probat timp mai îndelungat. Numai trebuie să-o spunem, că aceasta nu privește cărțile de științe specialiste; căci în ce privește scrutarea specială, timpul nostru a ajuns mai departe ca orî și care din timpurile de mai înainte. Sub cărți mari înțelegem ceva mai mult ca orî și ce fel de colecțiuni de materie bine îngrijite: voci ale spiritului, care vorbește către spirit, îl ridică, îl curăță și îl lărgeste.

Cel mai însemnat lucru pentru om este și rămâne omul însuși și experiențele, succesele, bucuriile și suferințele sale. Cu cât omul este mai cultivat, cu atât mai mult ia parte la tot ce privește omenirea; Terențiu zice: Sunt om și nimic omenesc nu cred a fi străin de mine.

Această simpatie a omului pentru cele omenești se poate arăta în multe feluri. Înainte de toate însă ea se poate arăta față cu istoria vieții. Carlyle zice cu drept cuvînt: ființa socială a omului rezultă cu destulă siguranță din faptul că el citește cu nespusă plăcere biografiile. Și ce sunt toate romanele, cari află atât de mulți cetitori, dacă nu biografii născocite! Ce sunt toate dramele și comediile, după cari aleargă mulțimea, dacă nu viața reprezentată pe scenă?

Lucru ciudat, că cele mai mari talente descriu viața ce nu există în realitate, pe când atâtea talente de toate zilele se ocupă de viața reală. Și totuși o veritabilă reprezentare a vieții unui om ar trebui să deștepte mai mare simpatie de cât una născocită, pentru că are avantajul de a fi adevărată și fie-care poate învăța ceva pîntr'însa.

Biografiile bărbaților buni sunt cu deosebire folositoare,

căci ne dau exemple mari, cari ne împintenează a le imita. Și este durabilă influința acelor, cari în dimensiuni mari și-au făcut datoria în viață.

Goethe a zis, că nimeni nu este om așa de rënd, dela care să nu poată învăța ceva și cel mai înțelept. Scott nu a călătorit nici-odată, fără de a descoperi la soții săi o nouă trăsură de caracter. Johnson a zis odată, că ar voi să cunoască biografia fie-cărui om, pe care îl întâlnește pe stradă. Cu cât mai mult nu trebuie să dorim a cunoaște viața bărbaților, cari au întipărit spiritul lor istoriei universale și ni-au lăsat marea moștenire a culturii noastre de azi. Tot ec se referă la asemeni bărbați: datinele, moravurile lor, modul lor de traiu, de petrecere, principiile, virtuțile și mărima lor, toate ne instruează și ne însuflețesc.

În fruntea tuturor biografiilor stă cartea cărților, biblia, care nu cu nedrept s'a numit istoria omenirii. Tocmai din cauza aceasta atârnă mult, ba tot, dela aceea, ca să cetim biblia în spirit adevărat.

Istoria însăși o studiem mai bine în biografii. Strict luând întreaga istorie nu e altceva decât biografia omenirii, cum este ea condusă de singuratiche persoane. Evenimentele istorice sunt importante pentru noi mai cu seamă ca să cunoaștem simțimintele, suferințele și intențiunile acelor cari le-au făcut. În istorie suntem încunjurați de bărbați de mult repositați, ale căror cuvinte și fapte trăiesc încă. Nouă ni-se pare, că auzim chiar vocea lor, faptele lor deșteaptă simpatia noastră și ne dau cele mai frumoase și mai vii trăsuri pentru toate dramele mari istorice.

Între istoriografiile cei mari, mai cu seamă doi inși au avut influință asupra dezvoltării bărbaților însemnați: Plutarch și Montaigne — cel dintâiu aducând pe eroi ca exemplu, celalalt tractând cele mai adânci cestiuni ale omenirii. Operele amândurora sunt în cea mai mare parte aprocsimativă compuse în formă de biografii, de oare ce cele mai puternice

descrieri ale lor consistă din înfățișarea de caractere și de experiențe.

Viața scrisă de Plutarch, deși de atunci au trecut aproape opt-spre-zece veacuri, este o operă în felul ei tot așa de neîntrecută, ca Iliada. Ea a fost între altele opera de predilecție a lui Montaigne, care a declarat pe Plutarch ca pe cel mai mare maestru al biografiei și a fost totodată și directiva și isvorul de unde s'a adăpat Shakespeares, când a compus marile sale drame.

Alfieri zice: Am citit viața lui Timoleon, a lui Cesare, Brut, Pelopidas mai mult de șase ori chiuind, plângând, c'un cuvânt plin de estas... Plutarch a fost scriitorul predilect al diferitelor spirite mari ca Schiller, Beniamin Franklin, Napoleon I, și doamna Roland. Aceasta din urmă era așa de încântată de el, în cât îl lua cu sine ca carte de rugăciune la biserică și citia dintr'însul pe furis.

Și eroi ca Henric IV din Franța, Turenne și Napier se însuflețeau de scrierile lui Plutarch, în cât se poate zice, că poate nici o carte, afară se înțelege de biblie, n'a influențat atâți oameni ca Plutarch.

Și cum a făcut Plutarch, că încă și astăzi este cu atâta interes citit de așa mulți cititori de diferită etate? El posedă această putere de atracțiune prin mărimea obiectelor sale, tot bărbați distinși; apoi pentru că a știut să observe cele mai însemnate evenimente și împrejurări ale vieții lor și a știut să le descrie. Mai departe avea Plutarch facultatea de a înfățișa și natura cea mai adâncă interioară a eroilor săi; și tocmai aceasta dă biografiei cel mai mare farmec. Sunt bărbați, a căror viață spune mai mult de cât vorbirile lor, al căror caracter e mai mare de cât faptele lor.

Mai ales este de mare preț alegerea de trăsuri din viață, cari de multe ori par a fi neînsemnate, dar cum zice Montaigne, sunt vrednice cât un discurs întreg. Plutarch ne spune chiar, că Alexandru își purta capul împodobit plecat într'o parte, că Alcibiade era tot-d'auna ca scos din cutie și vorbea

peltic, ceea ce îi sta foarte bine și măsura efectul vorbirii sale; că Catone avea părul roșu și ochii cenușii, că a fost un cămătar și un sgîrcit, care își vindea sclavii când nu mai erau buni de muncă; că Cesare era chel și că-i plăcea să se îmbrace frumos.

Prin împărtășirea unor asemenea mici trăsuri ne putem înfățișa pe om așa cum a fost în adevăr. Câte odată Plutarch în loc de asemenea trăsuri ne dă deviza eroului său, prin care adese-orî se descopere mai bine caracterul său.

Nici cei mai mari bărbați nu sunt perfecți. Fie-care are greșala sa, partea sa slabă; și tocmai într'aceasta se arată mai clar, că e om și el, ca toți oamenii. Din depărtare putem să admirăm pe unii, ca pe niște semizee. Dacă ne apropiem însă mai tare de ei, vedem, că și ei greșesc ca și alții.

Dar nici această observare nu este fără folos, căci Johnson zice: Dacă s'ar arăta numai partea strălucită a oamenilor mari, am trebui să pierdem toată speranța de a-i putea imita.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

GIMNASTICA SPIRITULUI

I. Deprinderi asupra lucrurilor ¹⁾

DEPRINDEREA INTAIA (*Analisă*)

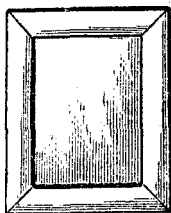
LECTIA 1

Lucruri aflate în camera de locuit

Invățătorul (sau părintele) adresându-se unuia din copii, îl întreabă ast-fel: Ce lucruri se află în camera ta?

¹⁾ A se vedea în No. precedent introducerea.

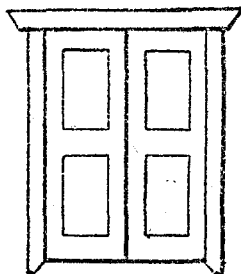
Copilul (răspunde sau trebuie să răspundă): In camera de locuit ved lucruri, precum :

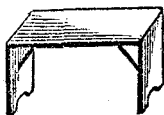
Oglindă

Césornic de perete

Dulap

Scaun mic

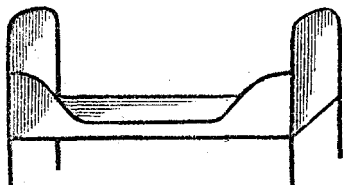
Sticlă

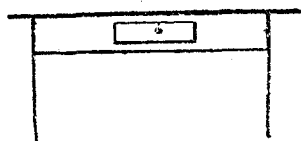
Sfeșnic

Cană

Pat

Masă

Sfaturî pentru învățatorî și părinți

I. Invățatorul sau părintele va pune pe copil să-î spună ce lucruri vede el in camera de locuit; II. Invățatorul va completa ceea ce a spus copilul; III. Co-

pilul va citi de două, trei ori cu glas tare și deslușit numirea obiectelor; IV. Copilul care a citit sau altul va spune pe de rost numele lucrurilor citite; V. Invățătorul sau părintele desemnează un lucru pe tablă (sau în lipsă pe placă ori pe caet). Copilul va spune numele lucrului desemnat și-l va face și diusul (și dinșii dacă sunt mai mulți) pe placa sau caetul său; VI. Invățătorul sau părintele scrie pe tablă numele unuia din lucrurile învățate și copilul îi face chipul pe caetul sau placa sa; VII. Tot astfel se urmează cu toate lucrurile învățate, adică odată făcând chipul unuia din acele lucruri și puind pe copii să-i spună numele și să-l desemneze pe caet sau placă; odată scriind numele unui lucru și puind pe copii să-l desemneze. VIII. După ce copiii vor fi spus numele și desemnat chipul tuturor obiectelor din această lecțiune, se va adresa către copii și le va zice: *închideți cărțile, luați-vă caetele (sau plăcile) și desemnați toate lucrurile din odaia de locuit, puind sub fie-care chip numele lucrului desemnat.*

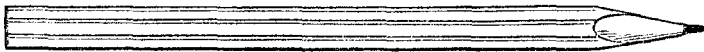
Dacă unii din copii nu vor desemna bine, invățătorul nu va stărui să desemneze din nou dacă ar vedea că copiilor nu le face plăcere, ci va trece înainte, rămând să revină altă dată asupra acestei lecțiuni.

LECTIA 2

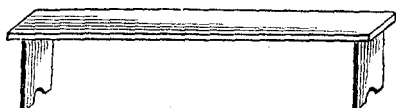
Lucruri aflate în clasă

Invățătorul sau părintele (întreabă pe unul din copii): Ce lucruri vezi în clasă?

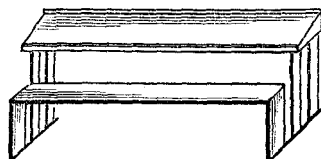
Copilul (răspunde): În clasă ved mai multe lucruri, precum:

Condei de plumb sau creion.

Bancă sau scaun lung

Bancă de școală

Condeiu de piatra

Spongiu sau burete pentru tablă

Linie sau riglă

Carte

Tablă

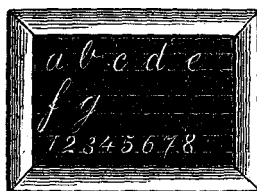
Caet

Cretă sau tibișir

Călimară

Placă

Peniță sau limbă de condeiu

Bricceag

Sfaturi pentru învățători și părinți

I. Învățătorul (sau ori-ce persoană) va pune pe copii să-și spună ce lucruri văd ei în clasă. Negreșit că vor fi întrebați mai mulți copii când pe rând, când pe întrecute; II. Vor fi puși doi, trei copii pe rând să citească tare, rar și clar numirea obiectelor din clasă; Vor fi întrebați pe rând doi, trei copii să spună pe din afară numele obiectelor citite; IV. Învățătorul sau or-ce persoană care se ocupă cu instrucția copiilor) va desemna pe tablă unul din lucrurile din clasă, dar din cele mai lesne de desemnat. Copilul întrebant va spune numele obiectului desemnat și-l va desemna pe placă sau caet. V. Învățătorul scrie pe tablă numele unuia din obiectele învățate și copiii îl desemnează pe caete sau plăci. VI. Tot așa se urmează cu toate lucrurile învățate. VII. Învățătorul pune pe copii să desemneze toate obiectele din clasă și să scrie numele fie-cărui.

De și unii copii nu vor desemna exact, este bine ca să nu se stăruiască mult asupra esactității desemnului, căci s'ar putea ca unii copii să se ostenească sau să se desguste, ceea ce ar fi foarte rău. Acest fel de ocupație trebuie să facă plăcere copiilor.

DEPRINDEREA A DOA (Sintesă)

LECTIA 3

Recapitulare

Învățătorul :	Copilul întrebant răspunde :
Unde se află patul ?	<i>Patul se află în camera de locuit.</i>
Unde vezi cărți ?	<i>Eū vĕd cărți în clasă.</i>
Unde se vĕd caete ?	<i>Caete se află în clasă.</i>
Unde se află scaune ?	<i>Scaune se află în camera de locuit.</i>
Unde vezi plăci ?	<i>Eū vĕd plăci în clasă.</i>
Unde vezi perdele ?	<i>Vĕd perdele în camera de locuit</i>
Unde sunt bănci ?	<i>Băncile sunt în clasă.</i>

Unde vezi lămpi?	Ved lămpi în camera de locuit.
Unde vezi condee?	Ved condee în clasă.
Unde vezi dulapuri?	Ved dulapuri în camera de locuit.
Unde vezi mese?	Ved mese în camera de locuit.
Unde vezi cane?	Ved cane în odaia de locuit.
Unde vezi creion?	Ved în.....
Unde vezi linie?	Ved în.....
etc., etc., etc.	etc., etc., etc.

Sfaturi pentru învățători, etc.

I. Această lecție trebuie citită tare, învățată pe de rost și spusă pe din afară de mai mulți copii pe rând.

II. Învățătorul desemnează un *obiect* său îi scrie *numele*. Copilul numește *locul* unde se află acel *lucru* și scrie acel *nume* pe caetul său placa sa.

III. Învățătorul scrie *numele unui loc* (camera sau clasa) și școlarul numește un *lucru* ce se află acolo.

IV. Învățătorul pune pe toți școlarii săi să numească și să desemneze lucrurile ce se pot afla tot odată în clasă și în odaie. Școlarul care va fi numit și desemnat mai multe obiecte, va fi clasat întâiul, etc. Să nu se peardă din vedere că aceste deprinderi trebuie să se facă fără să cauzeze copiilor desgust nici ostenoală.

B.

ȘCOALA POPORULUI ȘI D-NUL PONI

În numărul precedent al revistei noastre, am publicat un articol intitulat *școala poporului*, unde am spus situația actuală a școlii primare rurale și desideratele privitoare la unele îmbunătățiri ce ar urma să i se aducă. Atunci nu cunoșteam proiectul de lege al d-lui Poni, acuma l-avem dinaintea noastră și toate jurnalele l-au publicat, așa că toată inteligența din România trebuie să-l cunoască; de aceea nu credem ne-

cesar a-l publica aci, cu atât mai mult că până când acest proiect va deveni lege, are să mai sufere oare cari modificări, mai întâi în consiliul general de instrucție și apoi în corpurile legiuitoare. Cu toate acestea, economia lui principală tot va trebui să rămână; de acea credem de folos să facem o scurtă dare de seamă despre dînsul.

Proiectul de lege presintat de d-l Poni are în vedere numai învățămîntul primar rural și urban, și este împărțit în cinci capitole. Capitolul I se ocupă cu obligativitatea învățămîntului primar; capitolul II cu organizarea acestui învățămînt; capitolul III tratează despre prepararea corpului didactic respectiv; capitolul IV despre numirea personalului și capitolul V arată drepturile, datoriile și plata corpului didactic primar.

I.

Obligativitatea

Învățămîntul primar *elementar* este *obligator și gratuit* pentru toți băieții și fetele de cetățeni români, de la vârsta de 7 ani impliniți până la 14 ani pentru băieți și până la 12 ani pentru fete, așa se rosteste proiectul.

Primarul și învățătorul cari nu vor fi făcut listele de copii la timpul hotărît său nu le vor fi făcut esacte, se vor pedepsi cu amendă de la 5—100 lei în comunele rurale și de la 100—500 lei în orașe.

Părinții, tutorii și stăpânii cari nu vor trimite copiii la școală, se vor supune la o amendă de 1—5 lei în com. rurale și de 2—10 lei în orașe, de fiecare copil. Dacă nici în urma acestei amenzi, menționatele persoane nu vor trimite copiii la școală, se vor supune la o amendă de 10—50 de lei.

Dacă un școlar lipsește nemotivat de la școală mai mult de patru ori în cursul aceleiași luni, învățătorul va raporta primarului chiar în ziua absenței a cincea, care va avertiza pe reprezentanții legali ai copiilor și dacă nici dupe aceasta copiii nu vor veni regulat la școală, în cursul aceluiași an școlar, fără să se poată motiva absentarea, atunci reprezentanții copiilor absentați vor fi supuși la o amendă de 10 bani de copil pentru fie-care absență în comunele rurale și de 20 bani în cele urbane.

Amenzile școlare se vor încasa de primărie și se vor vîrsa în casa comunală spre a servi pentru a da ajutoare copiilor sîraci.

Băeții cari au absolvit școala primară elementară înainte de 14 ani impliniți, vor urma cursurile complementare pînă la această vîrstă, dacă nu urmează la altă școală superioară.

Acestea sunt dispozițiunile proiectului relative la obligativitatea învățămîntului primar. S'au găsit gazetari și unele persoane particulare cari au combătut aceste dispozițiuni ca antiliberale și ca prea severe. După noi însă aceste măsuri nu numai că nu sunt prea aspre, dar nici nu sunt indestulătoare. În adevăr, să ne închipuim că cărciumarul Niculae Ciacănu, din comuna Încăpătânații, are în stabilimentul său mai mulți băeți pe cari nu vrea să-i trimită la școală. Ce i se poate întâmpla? El va fi supus d'întăi la o amendă de un leu, dacă va sta bine cu judecătorul, iar dacă nu va sta bine cu acesta, va fi supus unei amenzi de doi, trei, patru sau cel mult de cinci lei. Constatându-se că numitul cărciumar cu toată amenda ce a plătit, tot nu vrea să trimită la școală băeții din prăvălie, va fi pus din nou la o amendă mai mare, care va varia de la 10 pînă cel mai mult la 50 de lei, după cum va avea trecere înaintea judecătorului de ocol. Să presupunem că ar fi pus la o amendă de 20 lei, cea ce nu credem, care adunată cu prima amendă se va urca la 25 de lei în total. Ei bine, d-l Niculae Ciacănu va preferi să plătească o amendă de 20 sau 25 de lei de cît să trimită la școală pe băeții ce i-a luat pe pricopseală în prăvălia sa, căci proiectul de lege al D-lui Poni nu mai prevede nici o pedeapsă dupe aceste două amendări pentru persoane ca d-l Ciacănu. Iată dar că obligativitatea tot va putea fi eludată de ori-cine și-ar propune aceasta; deci pe nedrept a fost învinovățit proiectul de prea aspru. Credem că legea ar fi fost mult mai eficace, dacă a doa amendă s'ar fi repetat pe fie-care lună pînă când toți Ciacăniii ar fi fost nevoiți să trimită la carte pe copiii în vîrstă de școală.

II.

Organisarea învățămîntului primar.

În această privință proiectul presintă îmbunătățiri mai importante de cât în privința obligativității. Astfel învățămîntul primar nu se va da ca până acum numai în școlile primare elementare, ci în cinci feluri de școli, adică: *întâiu* în grădinele de copii (Kindergarten); *al doilea* în școlile primare elementare; *al treilea* în cursurile complementare anexate pe lângă școlile primare elementare; *al patrulea* în școlile primare superioare și *al cincilea* în școlile profesionale primare.

În grădinile de copii se vor primi copilași în etate de la 3—6 ani, spre a li se da dezvoltarea corporală, morală și intelectuală de cari pot fi capabili. Învățămîntul predat aci cuprinde: a) jocuri, mișcări gradate și insoțite de cântece; b) Exerciții de lucrări manuale, c) Exerciții de vorbire și prevestiri. d) Pentru copiii anului din urmă, primele elemente ale desenului, ale lecturii, scrierii și calculului.

Învățămîntul primar elementar, pe lângă studiile de până acum, va cuprinde instrucțiunea morală, cântecul, gimnastica; pentru băieți, exerciții de lucrări manuale.

În orî-ce cătun rural se vor afla 40 de copii în etate de școală, se va înființa o școală primară elementară rurală mixtă (pentru băieți și fete împreună). Dacă numărul școlarilor nu trece peste 80, va fi un singur învățător. Când însă școlarii regulați vor fi între 80 și 120 școala va avea doi învățători. Dacă școlarii trec peste 180, se va înființa o a doua școală care va fi de fete.

Învățătorii din școlile mixte cu un singur învățător vor fi bărbați. În școlile cu doi sau trei învățători, unul va putea fi o femeie.

Cursul școlii elementare rurale e de cinci ani. Fiecare școală rurală va avea o grădină de cel puțin 50 de arii, cultivată de învățător cu ajutorul școlarilor, afară din orele de lecțiuni. Pe lângă școlile rurale se vor înființa ateliere pentru învățarea lucrului manual.

În orașe, se vor înființa școli de băieți și fete îndesulătoare, cu câte 4 clase.

Pe lângă școalele primare elementare se vor face cursuri complimentare pentru absolvenții școalelor primare, în scopul de a întări pe copiii în materiile învățămîntului primar și de a-i iniția în cunoștințele practice necesare vieții lor. Aceste cursuri se vor ține cel puțin două ore pe săptămână în tot timpul anului școlar. Ministerul va putea da acestor cursuri o estensiune mai mare în unele epoce ale anului.

În fie-care județ se vor înființa școli primare profesionale de băieți și fete în cari, pe lângă studiile generale, copiii vor căpăta prin lucrări manuale deprinderea necesară la exercitarea unei profesii.

Întreținerea școalelor primare va fi ca și până acum, în sarcina Statului pentru plata personalului și materialului didactic; în sarcina comunei pentru local, mobilier, încălzit și servitor.

III.

Prepararea corpului didactic primar.

Corpul didactic primar se prepară în școalele normale primare cari sunt de patru feluri: a) pentru institutori; b) pentru institutoare; c) pentru învățători, d) pentru învățătoare și bunicice pentru grădini de copii. Pe lângă fie-care școală normală va fi o școală de aplicație. Cursurile școalelor normale pentru institutori și institutoare sunt de câte 4 ani, din cari ultimul de practică; cursul celor pentru învățători și învățătoare e de 6 ani din cari primul preparator și ultimul pentru practica pedagogică.

Pe lângă celelalte studii, în școalele normale de învățători și învățătoare, se va preda și limba franceză, iar în cele de institutori și institutoare limbile franceză și germană.

În școalele normale pentru institutori și institutoare se primesc elevii prin concurs având cel puțin patru clase de la gimnaziu clasic, real, seminar, esternalul secundar, etc. În școalele normale pentru învățători, învățătoare și bunicice pentru grădini de copii, elevii

se primesc prin concurs, având cel puțin patru clase primare de la școlile rurale sau urbane.

La finele cursului școlilor normale, absolvenții și absolventele depun un examen general de toate cunoștințele școlii, în fața profesorilor respectivi, constituiți în comisiune examinatoare sub președinția unui profesor universitar delegat de minister.

IV

Numirea corpului didactic primar

După terminarea examenului general la finele cursului complet, direcția fie-cării școli normale înaintează ministerului tabloul de clasificarea absolvenților, din cari se numesc institutori sau institutoare, învățători sau învățătoare cu titlul provizoriu, dar după ce s'au îndeplinit formalitățile următoare :

La ivirea unei vacanțe în învățământul primar rural sau urban, ministerul publică vacanța. Inscriși în tablouri, doritorii de a ocupa acel post, îl vor cere prin petiție ministerului, care-l va numi dacă nu e altal înaintea lui. Dar, dacă pentru un același post, se prezintă doi sau mai mulți candidați cari și-au făcut studiile în școli normale deosebite, ei vor fi supuși la concurs. Rezultatul concursului se va da combinându-se media atestatului cu a concursului. Persoanele numite provizoriu vor fi supuse în timpul provisoratului unei inspecțiuni speciale.

Dupe trei ani de la data întâiului examen, fie-care absolvent normalist e obligat să treacă un al doilea și ultim examen tot la școala unde a terminat studiile sale pedagogice. Candidații cari iaă media generală cel puțin 7, dobândesc titlul definitiv ; cei cu media inferioară lui 7 dar superioară lui 5, rămân cu titlul provizoriu și obligați a se prezenta din nou la cea mai de aproape sesiune ; în fine, cei cu media mai mică de 5, pierd dreptul de a mai face parte din corpul didactic. Absolvenții școlilor normale de învățători cari la acest examen iaă media generală *noă*, dobândesc dreptul de a fi numiți institutori definitivi și se vor înscrie în tabloul de capacitate al institutorilor în urma absolvenților din același an. Numai dupe trecerea cu succes a

acestui examen se dă diploma de „institutor, institu-toare, învățător, învățătoare și învățătoare pentru gră-dini de copii.“

V

Drepturile, datoriile și plata corpului didactic primar.

Membrii corpului didactic primar sunt ținuți să urmeze regulat la clasă, să se conforme legilor, programei și să se poarte bine. Ei pot fi obligați prin regulamente a fi ocupați în școala primară și în cea complementară până la 34 ore pe săptămână. Pentru absențe nemotivate se va reține din leafă în proporție cu orele lipsite. Cine lipsește nemotivat o lună, se consideră demisionat.

Ei vor fi supuși la pedepsele următoare; 1) Admonestarea; 2) Avertismentul secret; 3) Amenda de la o zi până la o lună; 4) Intârzierea cu un an a termenului de gradatie; 5) Transferarea la o școală de același grad; 6) Suspendarea pe termen de la o lună și o zi până la doi ani, cu pierderea salariului în timpul acela; 7) Destituirea, dupe care nu mai pot fi primiți în corpul didactic. Pedepsele de la numerele 1, 2, 3 și 4 pot fi date de minister, iar cele de la numerele 5, 6 și 7 se vor pronunța în urma unei judecări de către tribunalele constituite conform dispozițiilor următoare din această lege.

Se înființează, pe lângă fie-care școală normală câte un tribunal cu durata de 5 ani, compus din 2 profesori ai școlii normale, doi de gimnasiu și directorul școlii normale. Profesorii vor fi numiți de minister dupe o dublă listă prezintată de corpul didactic respectiv. Fie-care cauză va fi judecată de trei din membrii tribunalului trași la sorți. Acuzarea va fi susținută de către inspectorul general al învățămîntului primar. Punctele de acușatie vor fi comunicate inculpatului de mai înainte, așa ca să se poată apăra singur în fața Tribunalului. Atât inspectorul care a susținut acuzarea cât și inculpatul poate face recurs contra sentinței tribunalului la consiliul permanent de pe lângă ministerul școlilor. Dacă consiliul respinge recursul, judecata rămâne bună; dacă însă recursul este primit, cauza va fi trimisă la tribunalul dintr'o circumscripție vecină, care decide de-

finitiv. Singurii membrii corpului didactic cari au titlul definitiv se pot bucura de a fi judecați de aceste tribunale, iar cei provizorii se vor judeca de consiliul permanent. Ministerul va destitui de a dreptul pe membrii corpului didactic primar condamnați de justiție pentru crime sau delictе infamante.

În fie-care an, membrii corpului didactic primar, din fie-care județ, vor fi întruniți în capitala județului, zece zile, sub președinția revizorului, spre a ține conferințe pedagogico-didactice; iar acei din ei cari se vor dovedi că nu se află încă în posesia tuturor cunoștințelor necesare, vor fi întruniți, în cursul vacanțelor mari, la școalele normale primare respective, pentru ca să li se poată da un supliment de instrucție. Cei întruniți astfel vor primi de la stat transportul, găzduirea în școalele normale și diurnă câte un leu pe zi de fie-care.

Plata învățătorilor și învățătoarelor va fi de 90 lei lunar. Aceia însă cari vor avea în cursul anului școlar mai mult de 50 școlari regulați, vor primi la finele anului o gratificație de 120 lei. Învățătoarele grădiniilor de copii vor avea 150 lei lunar și îngrijitoarele de copii 60 lei. Institutorii și institutoarele vor avea 225 lei. Membrii corpului didactic primar cu titlul provizoriu vor primi 90 la sută din salariul celor definitiv, iar suplinitorii numai 70 la sută. Toți se vor bucura de gradație ca și până acuma.

Normaliștii vor fi scutiți de serviciul militar. În schimb ei vor face instrucția militară în școală sub direcția ministerului de război, așa ca la terminarea cursului școlii să poată fi admiși sub-ofițeri în rezervă.

Iacă, acestea sunt dispozițiunile principale cuprinse în proiectul de lege al D-lui Poni. Dacă ne întoarcem privirea asupra celor scrise până aci, constatăm că trei sunt reformele reale propuse în acest proiect; adică 1) obligativitatea, 2) organizarea învățămîntului și al 3-lea stabilitatea tuturor membrilor corpului didactic primar. Negreșit că sunt importante și celelalte îmbunătățiri cuprinse aci, precum nivelarea școalelor primare rurale cu cele urbane, reorganizarea și completarea școalelor normale, modul de numirea personalului didactic, fortificarea celor slabi, etc. etc.

De sigur că ar fi câte ce-va de zis în unele privințe,

precum existența a două feluri de școli normale, pe când absolvenții lor au să predea același program fără nici o deosebire și încă unii din absolvenții școlilor normale de învățători pot căpăta dreptul de a fi institutori definitiv, în urma celui de al doilea examen, dacă obțin media 9. N'ar fi fost oare o selecțiune minunată a corpului didactic urban, dacă ar fi meritat această distincțiune în urma celui de al doilea examen și după ce ar fi funcționat câți-va ani la școli rurale? De sigur că un atare stimulant ar fi folosit tot odată școlii rurale și celei urbane. Dar poate că cu timpul se va reveni asupra existenței celor două feluri de școli normale. Corpul didactic rural ar putea imputa actualului proiect că nu le îmbunătățește de loc salariile, afară de gratificația anuală de 120 lei*). Ar fi ceva de zis și relativ la modul numirii absolvenților normalişti, când în caz de vacanța unei catedre, amatorii vor trebui să petiționeze într'un scurt timp dupe publicarea vacanței, urmând a se da postul primului petiționar. De această favoare se vor bucura mai mult acei absolvenți cari vor avea mijloace să poată afla mai întâiu despre publicarea vacanței, pe când cei săraci cari ar trăi retrași de la casele părintești, n'ar afla de cât târziu.

În ce concerne obligativitatea, am arătat părerea noastră despre insuficiența mijloacelor de a face ca toți copiii să învețe carte. La cele zise, mai adăugăm că legea din 1864, care e încă în vigoare, prevede ca amenda zilnică să se îndoască în caz de recidivă, adică la sate să fie de 20 bani, și la orașe de 40 bani, iar când nu se poate încasa în numerar, amendatul să fie dus a plăti în natură, a lucra ceva pentru comună, pe când proiectul în chestiune nu prevede recidiva nici plata în natură când nu se va putea încasa în numerar. Pentru ce nu s'a prevăzut o ușurare de armată pentru absolvenții școlilor rurale? Afară de aceste neajunsuri, proiectul D-lui Poni este un progres mare asupra legii actuale și dorim din tot sufletul să poată deveni lege cât mai curând.

*) Consiliul general de instrucție a votat, după propunerea D-lui Ureche, 100 lei pe lună pentru învățători și 250 pentru institutori, plus a 5-a gradatie.

La 1 curent deschizându-se consiliul general de instrucție, D-l Poni i-a prezentat proiectul de lege spre a fi discutat. Consiliul la 2 curent, a numit o comisie de 9 inși din sinul său spre a-l studia și a-i raporta. Comisia s'a întrunit în opt ședințe și după ce și-a format părerile, a numit raportor pe D-l A. Bădărău, care în raportul său mulțumește D-lui Poni pentru bunele însușiri ale proiectului care prevede măsuri pentru clădirea localurilor necesare tuturor școalelor și procurarea materialului didactic, pentru buna preparație a personalului instructor și asigurarea lui, pentru înființarea de școli în toate cătunele cari ar număra 40 de copii (băieți și fete împreună) în etatea de școală, pentru măsurile prevăzute în privința înscrierii școlărilor, pentru egalizarea școlăii rurale cu cea urbană; așa că prin această organizare școala rurală va dobândi prestigiu și timpul frecventării școlăii nu va mai fi considerat ca perdut nici de părinți nici de copii. Comisia laudă pe D-l Poni pentru crearea grădinilor de copii și-și exprimă dorința de a vedea aceste grădini funcționând și la țară, unde ar fi nu-numai de folos pedagogic ci și chiar social, de oare-ce din cauza nevoilor și ocupațiilor părinților, copilașii sunt lăsați în voia întâmplărilor și deci prada tuturor accidentelor. Comisia însă propune ca să nu mai fie doê feluri de școale normale: unele pentru formarea institutorilor și altele pentru a învățătorilor, ci un singur tip de școale normale, ai căror absolvenți să fie mai întâiu cinci ani învățători rurali și dupe aceea să treacă la școalele urbane. Acesta este singurul punct esențial, în privința căruia comisia în unanimitate a fost contra proiectului, dar în desbaterea consiliului a căzut părerea comisiunii și s'a aprobat cum a fost în proiect. Desbaterea însă a fost foarte inferbintată și proiectul a avut numai o mică majoritate. Intre modificările votate de consiliu sunt prelungirea vacanțelor pentru școalele urbane; astfel vacanța crăciunului va ține de la 24 Decembrie până la 8 Ianuarie, vacanța cea mare de la 28 Iunie până la 1 Septembrie și a Pascelui a rămas tot de 2 săptămâni. Cât pentru școalele rurale toate vacanțele cu duminicile și sêrbătorile împreună în tot cursul anului școlar se pot ridica până la 140 zile.

Consiliul general a votat proiectul de lege al D-lui

Poni, introducând numai ici colo câte-va modificări, dar de mică însemnătate, așa că economia întregă a proiectului a rămas așa cum a eșit din pana autorului. Rămâne acum să vedem dacă va putea trece iarna aceasta prin corpurile legiuitoare, căci tare ne frică să nu se amâne și acest proiect ca cele prezentate de d-nii Sturza, Maiorescu și de alții înaintea dumnealor, căci la noi toate celelalte cestiuni au prioritate asupra cestiunilor școlare. Sperăm însă că proiectul d-lui Poni va fi mai fericit de cât al predecesorilor D-sale; căci, abstracțiune făcând de însușirile sale, el nu va coaliza mulți adversari contra-î pentru cuvîntul că nu se ocupă de cât de învățămîntul primar și pentru că tocmai sufliă acum un vînt de democratism în sferile olimpice. cu tot sgomotul contrar ce face o ceată de pigmei. Atîta pentru astădată.

Eniu Bălteanu.

METODICA SCRIS-CITITULUI ^{*)}

BCU Cluj / Central University Library Cluj

§. 7. Observațiuni didactice asupra abecedarului

Abecedarul și Tabelele de părete pentru scris-citit sunt făcute în vederea metodului scripto-leg îmbinat, cu un învățămînt intuitiv sau real pregătitor. După metoda aceasta, copiii se deprind de la început cu privirea (intuirea) obiectelor; cele observate (cugetele) și le exprimă corect în propozițiuni simple. Propozițiile se analizează în cuvinte, cuvintele în silabe și acestea în sunete. Sunetul se fixează prin litera corespunzătoare, și îndată ce copilul a ajuns a cunoaște măcar două litere, le combină în cuvinte potrivite: iar din primele cuvinte formează, îndată ce este cu putință, propozițiuni ușoare. Pe tot locul copilul *întîi scrie; pe urmă citește cele scrise.*

Va să zică elevul nostru pleacă de la observațiune și trece

^{*)} Vezi Nr. precedent al acestei reviste.

apoi treptat la reflexiune (cugetare), la vorbire, la scriere și în fine la citire. Aceasta este calea firească, pe care se manifestă spiritul omenesc. Tot pe aceasta trebuie să conducem și pe copil în învățatură. Spre a ajuta pe elev pe această cale de muncă intelectuală, am ales pe tot locul chipuri de ființe și obiecte concrete din imediata lui apropiere. Ne-am îngrijit ca să fie într'astfel executate, în cât copilul la prima vedere să nu poată numi alt obiect, de cât cel figurat pe tabele. În modul acesta se dezvoltă într'însul un interes viu, față cu obiectul cunoscut și tot-odată i se rechemă în memorie cunoștințele, ce le are de mai înainte despre obiect. Peste acestea noi adăogăm, prin conversații sistematice, alte cunoștințe noi, având mereu în vedere principiul „*de la cunoscut la necunoscut*“ (apercepțiunea).

Cuvintele alese cuprind sunetul ce este a se desvolta, la început, sau la sfârșit, sau la mijloc. Exercițiile se fac cu cuvinte de una, de două, de trei și de patru silabe; dar acestea sunt ast-fel alese, ca copilul să nu întâmpine nici o greutate la pronunțarea lor.

Materia întreagă am împărțit-o în cinci secțiuni.

În secțiunea I aducem primele încercări de scris și de desen; punctul, liniile drepte verticale și orizontale precum și figurile din acestea; liniile oblice și figurile compuse din tot felul de drepte: verticale, orizontale și oblice; liniile întrebuițate anume la formarea literilor.

În secția II aducem literile mici-scrise și tipărite ordinate după principiul *genetic*, adică după cum dinsele sunt formate una din alta și sunt mai ușoare la scris. Între marginile acestui principiu am dat însă întâitatea *literilor cu sunet mai ușor de exprimat*. Ordinea literilor este deci următoarea: i, n, u, m, o, a, v, r, e, l, t, ț, b, ea, j, oa, s, ș, p, ă, ă, î, â, ê, d, f, h, c, g, ce, ci, ge, gi, z, Ț, che, chi, ghe, ghi, ı, ũ. Pe tabela No. aducem cuvinte mai grele de pronunțat, cu câte două și trei consonante îndărăt și înainte.

Ajungând școlarul aci, el a învins binișor dificultățile scri-

sului, așa că de acum înainte are să se lupte mai ales cu dificultățile rostirii. La fie-care literă urmează un exercițiu propriu de scriere și de citire. La întocmirea deprinderilor am lăsat înadîns la o parte silabele și cuvintele fără de un înțeles oare-care; am înlăturat și provincialismele neromânești, alegînd numai cuvinte cu înțeles concret, pe cât s'a putut.

În modul acesta am vrut să satisfacem îndestul principiu-lui pedagogic : *copilul să citească cugetînd, și să cugete citînd*. Exercițiile se sfîrșesc, de câte ori este posibil, prin câte una sau mai multe propozițiuni ușoare, formate toate din cugetări și lucrări familiare ale copilului.

Pe tabela Nr. aducem literile mari scrise și tipărite, înșirate după principiul genetic, iar pe tabelele Nr. rînduite după alfabet.

Pe tabela ultimă se aduc cifrele arabice și romane scrise și tipărite.

Metodul este simplu și ușor. Privirea și conversația, învățătorul le conduce plimbînd ochiul și mintea școlarului prin cercurile de intuițiune, în care se află ființa sa obiectul lecției. Pentru ca cunoștințele școlare să se desvolte și încă de la început să urmeze o ordine logică, învățătorul va ține în toate conversațiile sale cu dînsii, un șir bine precizat. Va putea grupa cunoștințele, relative la obiectul curent, în jurul acestor șase întrebări : 1) Ce este lucru ? 2) Cum este ? 3) Ce părți vedem la dînsul ? 4) Din ce este făcut ? 5) Cine-l face ? 6) Cu ce scop îl face ? *)

Raporturile morale și caracterul fiintelor (bună oară ale animalelor) se pot lămuri pentru școlari mai bine și mai ușor prin istorisiri și fabule relative, cari le poate găsi învățătorul în Abecedare și în cărțile de citire. Dascălul să aibă în biblioteca sa, pe cât îl vor ierta mijloacele, o colecție cât

*) Cum se poate trata în amănunțime ori-ce ființă și lucru, aceasta se poate vedea în „*Indreptarul pentru învățămîntul intuitiv*“ de autorul. București „*Librăria Școalelor* (Lipscași 96).

se poate de completă de Abecedare și cărți de citire, cari coprind, toate împreună, un tezaur de cunoștințe, necesare dascălului.

Forma învățămîntului în cât privesc descrierile, cată să fie cea dezvoltătoare. Învățătorul arată obiectul; atrage atenția copiilor asupra-î, îi lasă să privească în tăcere, apoi pune întrebarea la clasa întreagă și numai pe urmă, chiamă pe cel ce are să răspundă. Scolarul, care răspunde, stă drept, mâinile de alungul corpului, capul sus și privind țintă în ochii învățătorului.

NOTĂ. — Materia ce este a se trata la fie-care sunet, se poate împărți în trei părți, anume :

a) *Intuiția*, care se poate face în ziua precedentă la lecțiile de după amiază, și care se va încheia totdeauna cu o istorioară morală relativă, potrivită priceperii copiilor. Așa ca prin farmec vom atrage lumea copilărească la școală. La animalele și obiectele, ce nu se pot aduce în școală, învățătorul spune copiilor în ziua precedentă, ca să le privească bine, și apoi în ziua conversației, li se arată chipul, pe baza căruia se începe și se face conversația.

b) *Desvoltarea sunetului*, scrierea literei și citirea.

c) *Deprinderi relative* cu litere scrise și de tipar. În prima jumătate de oră se face dezvoltarea sunetului; în a doua, litera și primele deprinderi prin școlari. Un sunet (literă) se poate face complet în 2 sau 3 lecții.

În secțiunea III de la pagina.... până.... se aduc exerciții cu literele mari înșirate iarăși după cum se formează unele din altele.

Pentru o lecție sunt menite câte două litere scrise și de tipar cu exerciții relative, în care elevul începe pe nesimțite a-și așeza în ordine logică cunoștințele sale. Cu acest scop, el își formează mai întâiu sub conducerea dascălului, mici judecăți, pe care apoi le citește și în carte. În aceste judecăți i se spune de obicei: 1) Ce sunt lucrurile? 2) Cum

sunt ? 3) Ce pot face ființele și lucrurile ? Elevul citește în mod curent întâi cu litere scrise, apoi cu cele tipărite.

Ca să treacă de la cunoscut la necunoscut, i se arată mai întâi, scrise cu litere de tipar unele din exercițiile ce îi sunt cunoscute cu litere scrise și apoi se mai adaugă și altele noi. Numai după isprăvirea exercițiilor cu toate literile mari, din *Abecedar*, copiii vor citi tabelele N...

La pag... se aduc literile mici și mari împreună scrise și tipărite după ordinea alfabetică. Școlarii învață alfabetul pe de rost, și pe urmă îl și cântă. Exercițiul acesta se încheie cu semnele de punctuație, ce au figurat și care au să mai vie înainte și în secția aceasta. (.), (.), (!), (?)

Tabela cea din urmă, cea cu țifrele arabice și romane, se arată școlarilor atunci când ei știu să numere și să scrie până la 100.

În secțiunea a IV (pag... până...) școlarii își strâng într'un cerc mai hotărât cunoștințele, ce până aci și le-au adunat pas cu pas în mod sporadic și care plănează resfirate în mintea lor. Cercul acesta hotărât este un nume comun, sub care se grupează lucruri omogene. Așa școlarii noștri trec pe nesimțite de la idei particulare la idei generale. Aci se arată mai întâi conturul *sintesei* cunoștințelor. Cu scopul acesta, de la pag... înainte până la... se adună la un loc, mai multe ființe și lucruri sub numirea comună de „*nume*“ (de persoane, popoare, țări, munți, ape, orașe, sate, zile, luni și alte nume comune). Pe urmă sinteza se întregeste (pe cât iartă mintea copiilor) în mod sistematic clasificându-se cunoștințele școlarilor după patru noțiuni diferite : 1) Ce sunt ? 2) Cum sunt ? 3) Ce fac ? În ce împrejurări se petrec faptele ființelor ?

Exercițiile acestea fac pe școlar să zăriască în mod sistematic și cât se poate de ușor mai toate proprietățile și mai toate faptele ființelor. La pag... se aduc sub 1) însușiri de formă; sub 2) însușiri de culoare (poesie); sub 3) o ghicitoare relativ la colorii; sub 4) însușiri de consistență a lu-

crurilor (relativ la simțul tactului); sub 5) însușiri de gust; sub 6) însușiri morale (poveste). La pag... se înșiră *activitățile* 1) din școală; 2) din casă; 3) lucrări de diferite măestrii sau cariere; sub 4) formele graiului omenesc; sub 5) formele vocii animalelor; sub 6) formele de sunet produse de lucruri; sub 7) formele mișcării; sub 8) relative la simțurile omenești; sub 9) lucrări în formă pasivă și reflexivă; sub 10) activități morale (poesie). La pag... se aduc *împregiurările* cele mai de căpetenie ale activității omenești a nume: sub 11) împrejurări de loc; sub 12) de timp; sub 13) împrejurări de mod; sub 14) împregiurări de cauză. Forma propozițiilor (simple) este de rigoare *afirmativă*, ca cea mai generală; ici coala am adus de obicei, la sfârșitul exercițiilor, câte o propozițiune întrebătoare și imperativă, prin care școlarul nostru învață să cunoască din aplicație, semnul întrebării și al exclamațiunii.

Aci i se desvoltă, i se lămurește și se consolidează școlarul limbă după cuprins ca și după formă: *eugetarea*, întru cât i se pune în rând și i se clasifică cunoștințele; *gramatica*, în cât în clasa următoare, ai numai să-și spuie că numele ființelor și lucrurilor sunt *substantive*, că numele însușirilor sunt *adjective*, cele ale lucrurilor sunt *verbe*, și numele împrejurărilor sunt *adverve*; *ortografia*, în cât școlarii învață să scrie cu inițială mare numele proprii și după punct; *stilul* în cât ei se deprind să spună ce au observat la același lucru: Ce este? Cum este? Ce face? etc.

Citirea se face în mod cursiv, având școlarii să potrivească fie-care cuvânt într-o simplă propozițiune întâi la sus menționatele întrebări puse de dascăl, pe urmă singuri, d. e. „Alexandri“ (școlarul adaogă: „este nume bărbătesc“), „Argeș“ (sc. adaogă: „este numele unei ape“), etc. Micile bucăți în formă poetică. („Din ce sunt lucrurile? „Cum sunt lucrurile? etc. se tratează cum se arată mai jos *).

*) V. lecțiile practice în „Adaos“.

În secțiunea a V școlarul are să citească *nouă* (9) bucăți mici, litera cea mai obișnuită. Fondul acestor bucăți este familiar elevilor din exercițiile de intuițiune de mai nainte. Anume aci prezentăm școlarului pe el însuși la jucăriile sale („Copilul călare pe băț“) și în mijlocul prietinelor săi familiare (câinele, pisica și cocoșul). Incheiem prin o rugăciune potrivită învățămîntului de un an al școlarului, și mai la urmă de tot îi prezentăm rugăciunea domnească („Tatăl nostru“), ce școlarii au învățat-o după înțeles din cursul anului din tâlcul oral și pe cât se poate de elementar al dascălului *)

Scopul acestei secțiuni este deprinderea școlarului la cititul cursiv și expresiv, servindu-se de o materie perfect cunoscută. Apoi micul muncitor se îmbărbătează în mod admirabil la continuarea muncii, văzând cum poate el să citească și cum cartea lui nu îi este de loc grea, după cum poate îi spunea lui de acasă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Societatea generală a corpului didactic rural din țară

Domnule redactor.

Vă rog, bine-voiți a publica în revista D-voastră *Lumină pentru toți* alăturatul proces-verbal, relativ la înființarea societății generale a corpului didactic rural din țară.

Al D-voastră abonat

M. Dănescu

învățător în comuna Babele, plasa Neajlov, județul Vlașca

PROCES-VERBAL

Astăzi 21 August, anul 1891

Noi membrii corpului didactic din România, secțiunea de Vlașca, întruniți în sala ședinții conferințelor generale, D.

*) V. lecțiile practice în „Adaos.“

I. Vurtejeanu, colegul nostru de la școala Bulbucata, însărcinat cu raportorul societății generale, după ce ne face cunoscut mersul societății până în prezent, ne pune în vedere că conform statutelor aprobate în congresul de la Brăila, în anul 1890, de către reprezentanții din mai toate județele țării, să procedăm la alegerea comitetului dirigit de această secțiune.

Societarii în număr de peste jumătate din aderenți procedând la alegerea zisului comitet, care se compune din trei persoane în calitatea de președinte, casier și secretar, am ales după cum urmează pe :

D. I. Vurtejeanu, Bulbucata, președinte.

Preotul Michail Păunescu, Slobozia, casier.

D. M. Dănescu, Babele, secretar, cărora conform statutelor și dorinței noastre dăm puterea de a lucra în numele societății și al nostru (secția Vlașca) pentru ridicarea societății noastre.

Pentru care am dresat prezentul proces-verbal subscris de toți societarii prezenți.

MICI ȘTIRI SCOLARE

* * * In *Berlin* se dă voie scolarilor să se joace în curțile scoalelor în zilele de vacanțe după amiază. Invățătorul ce-î supraveghează, primește 2 mărci pentru 3 ore de inspecție.

* * * In *Hanovera* se adunără scolarii din orașe pe timpul vacanțelor în anumite zile ale săptămânei la jocuri comune. Era pe tot locul o animație foarte mare.

* * * In urma unui ordin ministerial din *Gotha* (în Germania) toate scoalele din orașul *Gotha* trebuie să ia de o dată 4 săptămâni vacanțe de vară și 1½ săptămână vacanțe de toamnă.

* * * „*Academia Filarmonică*“ în *Bologna* (Italia) a pu-

blicat concurs pentru compoziția unei mese (slujbe) cor bărbătesc acompaniat cu organe. Normalistul *Bruno Stein* în Rosenberg concurând și el, lucrarea lui a fost apreciată — între o mulțime altele — ca a *treia* lucrare mai bună.

* * * In *Berlin* în anul acesta scolarii au trebuit să fie dispensați de la școală 1900 de băieți înainte de a termina vârsta școlară (de 14 ani) din cauza mizeriei părinților, ca să-i ajute a-și câștiga pâinea.

* * * In *tr'un local de școală* în orașelul Reichenbach (Germania) cu 13,000 locuitori sunt 6 odăi pentru clase. Acolo mai stă un dascăl, un vizitiu (proprietar de birje), 2 economi și un croitor (!)

* * * In satul Pysrkowce (Bucovina) erau în luna Ianuarie a. c. 2 posturi de ocupat: unul de învățător cu leafa de 600 lei pe an, și alt post de cantonier la drumul de fer cu leafa de 800 lei pe an. Singurul învățător care s'a prezentat era absolvent al școlii normale de institutori, în care intrase cu 4 clase reale, învățător deja de 8 ani. La postul de cantonier se prezentară 30 de candidați, cari abia știa să citească și să scrie.

* * * In *Galiția* într'un sat este un ajutor de învățător, care iarna ține școală, iar vara este păstorul satului.

MULȚUMIRI IN NUMELE ȘCOALEI

Domnule Director!

Venerabila și mult regretabila Princesa Maria A. Cuza, ca în anii trecuți și acum n'a pierdut din memorie școala ce patronează de pe moșia M. S., Ruginoasa, din județul Suceava, dând cărțile necesare la un număr de 28 copii sârmani, în valoare de 30 lei, pentru care cu mult respect mă grăbesc din partea acelor copii și părinți a aduce din adâncul inimii viile mele mulțumiri respectabilei Princese pentru o așa frumoasă ofrandă.

Tot odată vă mulțumesc anticipat și D-voastră pentru ospitalitatea ce veți da acestor rînduri în stimabila D-voastră revistă.

Al D-voastră cu stimă, D. Gh. Ursu.

1891, Septembrie 18.